

Wárágà Pólò dré tísile Kòrítòbhá i dré dhi ni àlo

© 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Licence - Creative Commons CC:BY-NC-ND

Wárágà Pólò dré tísile Kòrítòbhá i dré dhí ni àlo

Wárágà kònìdhí ni tà àndu ngile drìdrì dhí

Kònìdhí wárágà Pólò dré tísile móndyá ka'ibhá Kòrítò na dhí i dré dhí ni àlo 'i. Kòrítò nda tá bhàandre kàdrì Gìríkì kya kí àlo 'i, ìndì bhàandre kàdrì Rómà kí òpì ni bvò Àkáyà àdhya drìle dhí 'i. Móndí bí bhàandre nda na dhí i adré tá ngá gi ìndì ngá lagí, adrészó gíká tákó kí lindrì bha, adrészó tògyá nda níle. Àyí bí dhí i adré tá kpà atsílé swà ro ndòtò tà 'obe. Pólò tsa tá Rúbí Taní longó gò Èkèlézyà bhàzo kònàle, dré tá adrérà'a áyí atsí andre ni rì to dhí 'á (Tà 'ole dhí i 18:1-17).

Pólò adré wárágà kònìdhí ni tísí kítswázó móndyá ka'ibhá dhí kí drí ta tà twátwa apfòbhá àyí kòfalé dhí i sè. Adré àyí kí kodzó tà i dré tá adrészó ru lanzí àyí kòfalésè dhí kí tà sè, ndòtò tà àyí kí àruka i dré tá adrélé 'ole dhí ni tà sè, ìndì tà i dré tá adrészó tògvó ta àyí kòfalésè dhí kí tà sè. Adré kpà tà tadhá àyí dré tà twátwa i dré tá lizílé dhí i dri: làmó ni tà, mányàngá fèle gíká tákó i dré dhí ni nyàma ni tà, àgo kí tà tòkó íbe lísámbò na dhí, mányàngá Míri àdhya ni tà, tà taní Tírf Lólo dré adrélé fèle dhí kí tà, lèle ni tà, Krísto ni ngàma dràdrà 'ásè dhí ni tà, ìndì móndyá dràbhá dre dhí kí ngàma dràdrà 'ásè dhí kí tà.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhí léna dhí kí atíma

- 1) Pólò ni módo fèma, ìndì àwoyà fèma Kòrítòbhá kí tà sè dhí (1:1-9)
- 2) Tà móndyá ka'ibhá dhí i dré adrészó ru lanzí ásà dhí i (1:10-4:21)
- 3) Ndòtò tà móndyá ka'ibhá i kòfalé dhí (5:1-13)
- 4) Tà i dré adrészó tògvó ta àyí kòfalésè dhí i (6:1-20)
- 5) Làmó ni tà (7:1-40)
- 6) Gíká tákó kí tà (8:1-11:1)
- 7) Àgo kí tà tòkó íbe lísámbò na dhí, ìndì mányàngá Míri àdhya ni tà (11:2-34)

- 8) Tà taní Tírif Lolo dré adrélé fèlé dhì i (12:1–14:40)
- 9) Krísto ni ngàma dràdrà 'ásè, móndyá dràbhá dre dhì kya ñbe dhì ki tà (15:1-58)
- 10) Làfa lokolé Èkèlézyà Yèrúsalémà na dhì dré dhì, ñndì kúlí kùdù (16:1-24)

1

Pólò ni módo fêma

¹ Ma, Pólò, Gìká dré azilé adrélé Yésu Krísto ni àpóstolò ro ngóró í dré lèle dhì tíni dhì, túmání àma ki adrúpi Sòsèténè be dhì, ² mà adré wárágà kònìdhì ni tisì Èkèlézyà Gìká àdhya Kòrítò na dhì dré, àmi Gìká dré bhàle twá adrélé móndyá lolo ína i ró Yésu Krísto na dhì i dré. Gìká azí àmi adrélé lolo túmání móndyá tití àrà tití i 'ásè adrébhá àma ki Míri Yésu Krísto ni zi àyi ki Míri ro dhì ñbe. Bati, akódhì nda Míri àyikya 'i, ñndì àmakya 'i.

³ Gìká àma ki Atá i Míri Yésu Krísto be dhì i kòbhà àyi ki togó taní àmi rú, ñndì i kòfè tà kìdríkìdrì àmi dré!

Tà taní móndyá ka'ibhá dhì i dré kisúlé Krísto na dhì i

⁴ Má adré ngebú adrélé àwoyà ta áma Gìká dré àmi ki tà sè, dré áyi togó taní bhàle àmi rú Yésu Krísto na dhì sè. ⁵ Tako ko, mì dré adrélé Yésu Krísto na dhì sè dhì, Gìká 'o àmi gàle tà taní tití dhì i sè, àmi ki kúlí tama na ñndì àmi ki tà nima na. ⁶ 'O tà nda àmi léna kònìni tadházóá dhì, Krísto ni tà mà dré longolé gó mì dré ka'izoá dhì tà bati 'i dhì. ⁷ Ásà dhì, tà taní Gìká dré adrélé fèlé dhì ki àlo pi àmi ko, mì dré adrérà'a àma ki Míri Yésu Krísto ni agòma letè lovó sè dhì 'á.

⁸ Akódhì ni àmi ki timbà àmi ki tà ka'ika'i na tsàle lókyá kùdù sè nì, mì kàdréró tà àko àmi rú kítú àma ki Míri Yésu Krísto dré dra agòzo dhì tú. ⁹ Gìká àmi ki azilépi ru amú áyi Mvá, àma ki Míri Yésu Krísto be nda, kïtswá adrélé ka'ile togó wáyi sè.

Tà móndyá ka'ibhá dhì i dré adrészó ru lanzí ásà dhì i

¹⁰ Áma adrúpi i, má adré àmi kí kodzó àma kí Míri Yésu Krísto ní rú sè: Àmi tití, mì kàdré ru yi àmi kòfalésè, mì kàdréró ru lanzí àmi kòfalésè ko, be ró dhi, mì kàdréró ngá àlo ró kítswálé tití, tà mì dré adrélé kisùle dhi i sè, ìndì tà mì dré adrélé lèle 'ole dhi i sè. ¹¹ Áma adrúpi i, má yi móndí àruka Kòlówè ní dzó lésè dhi i tí dhi, lawà àmi kòfalé be dhi 'í. ¹² Kòdhi íbe dhi, má adré yìá tâle dhi, àmi kòfalé dhi, dhya àlo adré tâá dhi: «Ma Pólò ní lebèleipi 'í.» Dhya àzya adré kó tâá dhi: «Ma mána Àpólò ní lebèleipi 'í.» Àzya ní: «Ma mána Pétéró ní lebèleipi 'í.»^a Àzya ní: «Ma mána Krísto ní lebèleipi 'í.»

¹³ Mì adré kisùá dhi, à ní kítswá tsì Krísto ní lanzí bwà? À tidí tá Pólò dràle fa kípakipa dri àmi kí tà sè dhi kòdhya? À fè tá bâtísimò àmi dré Pólò ní rú sè?

¹⁴ Má adré mána àwoyà ta Gìká dré, má dré bâtísimò fèle dhya àlo àmi kòfalé dhi dré ko dhi sè. Má fè ngbà 'í Kùrísipò i dré Gáyò be. ¹⁵ Dì dhya àlo kítswá tâá dhi, à fè bâtísimò àmi dré áma rú sè dhi ko. ¹⁶ (Bàti, má fè kpà bâtísimò móndyá Sètèfánà ní dzó lésè dhi i dré. Dì, má ní má fè tá bâtísimò dhya àzya dré 'í káyà dhi ko.) ¹⁷ Tàko ko, Krísto mù ma kítswálé bâtísimò fe móndí i dré ko. Be ró dhi, mù ma kítswálé Rúbí Taní longó móndí i dré dhi bvó. Dì, má adré mána Rúbí Taní nda ní longó kúlí angábhá móndí kí tògyá lésè dhi i sè ko, Krísto ní dràma fa kípakipa dri dhi kàtsáró tà rìnyí àko dhi ró ko.

Yésu Krísto, rìnyí ìndì tògyá Gìká àdhya 'í

¹⁸ Tàko ko, Krísto ní fa kípakipa nda ní tà adrélé longólé dhi sù ngóró tà azaaza tñi móndyá adrébhá lìle dràdrà kisú dhi i dré. Dì, àma adrébhá lìle lídrì kisú dhi i dré dhi, tà nda ína rìnyí Gìká àdhya 'í. ¹⁹ Tàko ko, Gìká ní Kúlí adré tâá dhi:
«Má ní tògyabhá kí tògyá kízá.

Má ní móndyá tà nibhá dhi kí tà nìnì 'o atsálé tà tâko ró.»^b

²⁰ Dì tògyabhá i ángwà? Móndyá tà ndabhá nìle dhi i ángwà? Tògyabhá adrébhá tà kayí àyi kòfalésè lókyá ándrò kòndì sè dhi i ángwà? Gìká tadhá ngádra 'á dhi,

^a1:12 Gìká ní Kúlí tísìle Gìríkì ti sè dhi léna dhi, à adré «Kéfà» kisú kònwa. Rú nda rú àzya Pétéró àdhya 'í.

^b1:19 À kònò Èsáyà 29:14.

tògyá bvò kòndì àdhya tà azaaza 'i dhi! ²¹ Tàko ko, akódhì ni tògyá sè dhi, tayí tá i móndyá bvò kòndì àdhya i dré kítswálé nile àyi kí tändì kí tògyá sè bwà dhi ko. Be ró dhi, nò ína dóro ni, i dré adrélé móndyá adrébhá áyi ka'i dhi kí tídri, tà sùlepi tà azaaza tíni adrélé longólé dhi sè dhi. ²² Tàko ko, Yúdà ànzì i adré tà líndríga ró dhi kí zi nôle dhi kòdhya. Gírikì i adré àyikya tògyá nda nile dhi kòdhya. ²³ Di, àma ró dhi, mà adré àmakya Krísto tidílé fa kípakípa dri dhi ni tà longó kòdhya. Tà nda kòdhì tà adrélépi Yúdà ànzì kí 'o ledhélé dhi 'i, ìndì tà azaaza móndyá súrú twá ro dhi i dré dhi 'i. ²⁴ Di, móndyá Yúdà ànzì ró ìndì súrú twá ro Gíká dré azílé dhi i dré dhi, Krísto nda rínyí Gíká àdhya 'i, ìndì tògyá Gíká àdhya 'i. ²⁵ Tàko ko, Gíká ni tà sùlepi tà azaaza tíni dhi ína tògya ró móndí kí tògyá lavú. Kòdhì i be dhi, Gíká ni tà sùlepi tà yàyà tíni dhi ína rínyi ró móndí kí rínyí lavú.

²⁶ Áma adrúpi i, mì kisù rè ngalè àmi tá móndí ngíni ya dhi ká, lókyá Gíká dré tá àmi kí azírà'a dhi. Àmi kófalé dhi, móndí bí dhi i tá tògyabhá 'i ko móndí i milésè dhi. Àmi kí àruka bí dhi i tá móndí kàdríkàdrí 'i ko. Àmi kí àruka bí dhi i tá móndí angábhá ópí kí súrú lésè dhi 'i ko. ²⁷ Di, Gíká kípè ína móndyá móndyá bvò àdhya i dré adrélé nôle azaaza ró dhi i kòdhya, kítswázó kanyò fe tògyabhá i dré dhi bvó. Kípè móndyá móndyá bvò àdhya i dré adrélé nôle yàyà dhi i kòdhya, kítswázó kanyò fe móndyá rínyi ró dhi i dré dhi bvó. ²⁸ Kípè móndyá móndyá bvò àdhya i dré adrélé nôle tà tako ró, adrélé kpà zèle zèzè dhi i kòdhya, kítswázó tà kàdrí bvò àdhya kí kízá, ²⁹ dhya àlo kòkítswáró áyi afà Gíká kandrá ko dhi bvó. ³⁰ Di Gíká 'o àmi ru amú Yésu Krísto be dhi nì. 'O kpà Krísto nda adrélé àma dré tògyá angálépi i vélésè dhi 'i. Tàko ko, akódhì nda dhya àma kí bhàlepi gyägya ìndì lolo Gíká kandrá dhi 'i, ìndì dhya àma kí apálépi tàkonzì lésè dhi 'i. ³¹ Ásà dhi, ngóró Gíká ni Kúlí dré adrélé tâle dhi tíni: «Lè dhya adrélépi áyi afà dhi kàdré áyi afà tà Mírì dré 'ole dhi kí tà sè.»^c

2

---

^c1:31 À kònò Yèrémíyà 9:23.

Krísto tidílé fa kípakípa dri dhí ní tà longoma

¹ Áma adrúpi i, lókyá má dré tsàzo Gìká ní tà lùzu ró dhí ní longó àmí dré dhí sè dhí, má longó tá tà nda kúlí kìnífìni i sè ko, ìndì tògyakúlí i sè ko. ² Tàko ko, má lè tá tà àzya 'ole nile àmí kòfalé ko, kàdré ngbà 'í Yésu Krísto, dhya tidílé fa kípakípa dri dhí ní tà 'i ko dhí. ³ Ásà dhí, má dré tá adrérà'a àmí kòfalé dhí 'á dhí, ma tá móndí tà fbe yàyà, adrélépi tìri ró adrélé lyàle lyàlyà dhí 'i. ⁴ Tà má dré longólé àmí dré nda, má longó tá tògyakúlí kítswázó àmí kí togó asé dhí i sè ko. Be ró dhí, má longó mána tà nda rìnyí Tírf Lolo dré tadhálé dhí sè, ⁵ àmí kí tà ka'ika'i kàdréró áyì totó tògyá móndí kya dri ko, be ró dhí, kàdréró áyì totó rìnyí Gìká àdhyá dri.

Tògyá Gìká àdhyá

⁶ Dì, tágba dré adrészó kònìnì dhí, mà adré àmakya tògyá àlo dhí ní tadhá móndyá li'wábhá àyì kí tà ka'ika'i na dhí i kòfalé. Dì, tògyá nda ína tògyá bvò kòndì àdhyá 'i ko, ìndì tògyá ópí bvò kòndì àdhyá àyì kí tà dré adrészó akílé dhí kya 'i ko. ⁷ Be ró dhí, mà adré àmakya Gìká ní tògyá dré zùle zùzù kínó lésè dhí ní tadhá kòdhya. Gìká bhà tá tògyá nda drìdrì bvò ní bhàma kandrá, mà kòkisúró mìlanzìlanzì ásà. ⁸ Ópí bvò kòndì àdhyá i ní àyikya tògyá nda ko. Kònò i kònì tá be dhí, i kítswá tá àma kí Míri mìlanzìlanzì ro dhí ní tidí dràle fa kípakípa dri dhí ko. ⁹ Dì, ngóró tisìle Gìká ní Kúlí na dhí tñi:

«Tà móndí kí mì dré nôle rè ko, àyì kí bìbhálé dré yìle rè ko, i dré kpà kisùle rè ko dhí,

Gìká bhà drìdrì zùle móndyá adrébhá áyì le dhí i dré.»^d

¹⁰ Dì, Gìká tadhá ína tà lùzu ró nda àma dré Tírf Lolo ní rìnyí sè dre. Tàko ko, Tírf nda adré tà tití dhí kí tabhì, adrészó ndìndì tà Gìká dré zùle zùzù dhí kí ni.

¹¹ Àngyá ko, móndí i kòfalé dhí, àdhí ní tà dhya àlo dré adrélé kisùle i léna dhí nì, kàdré ngbà 'í dhya nda ní togó 'i ko dhí? Kókpà kòdhí tñi, dhya àlo ní tà Gìká dré adrélé kisùle dhí i ko. Ngbà 'í Gìká ní Tírf ní nì. ¹² Àma ró dhí, mà kisú tìrf bvò

^d2:9 À kònò Èsáyà 52:15; 64:3.

kòndì àdhya kòdhya ko. Be ró dhì, mà kisú àmakya Tírì angálépi Gìká vélésè dhì kòdhya, mà kòkitswáró tà tanì Gìká dré afèle àma dré áyi togó tanì sè dhì kì ni be dhì bvó.¹³ Mà adré tà nda kòdhì kì ta kòdhya. Dì, mà adré tåá kúlí móndì kì tògyá dré adrélé tadhálé dhì i sè ko. Be ró dhì, mà adré àmakya tåá kúlí Tírì dré adrélé tadhálé dhì i sè. Mà adré dì tà Tírì àdhya kì ta kúlí Tírì àdhya i sè.¹⁴ Dhya Gìká nì Tírì àko dhì kïtswá ína tà adrébhá angálé Tírì nda vélésè dhì kì ka'ì bwà ko. Tàko ko, akódhì mìlésè dhì, tà nda i tà azaaza 'ì. Kïtswá kpà tà nda kì àndu ni bwà ko. Àngyá ko, à kïtswá ngbà 'í tà nda kì àndu ni lanzílé Tírì sè bwà.¹⁵ Dhya Gìká nì Tírì íbe dhì adré tà tití dhì kì bvó ni lanzílé. Dì, dhya àzya kïtswá ína akódhì nda nì tåbvó ni tåle bwà ko.¹⁶ Tàko ko,

«Àdhi nì tà Mírì dré adrélé kisùle dhì nì?

Àdhi nì kïtswá akódhì nì drì ta nì?»^e

Dì, àma ró dhì, àma àmakya Krísto nì tà kisùkisù íbe àma léna.

3

Màràbà Gìká àdhya i

¹ Áma adrúpi i, má dré tá adrérà'a àmì íbe dhì 'á dhì, má kïtswá tá tà ta àmì dré ngóró móndì li'wábhá àyi kì tà ka'ika'ì na dhì i dré dhì tíni ko. Má tà tá dì tà àmì dré ngóró móndì bvò àdhya i dré dhì tíni, ìndì móndì adrébhá ànzimvá ro Krísto nì ka'ima na dhì i dré dhì tíni.² Má fè tá àmì dré bàsú kòdhya, mányàngá tòmbátòmba dhì 'ì ko. Tàko ko, mì kïtswá tá àmìkya ngá nda nì mvo bwà ko. Tà báti ró dhì, mì kïtswá dhu rè mvòá bwà ko.³ Àmì dhu rè móndì bvò àdhya i tíni. Tàko ko, mì adré àmìkya lovó kònzi bha, adrészó kpà lawàle àmì kòfalésè. Dì àmì tsì móndì bvò àdhya 'ì ko? Mì adré tsì tà 'o móndì kya tíni ko?⁴ Àngyá ko, àmì kì àlo kàdré tåá dhì «Ma Pólò nì lebèleipi 'ì,» ìndì àzya nì kó «Ma Àpólò nì lebèleipi 'ì» dhì, kòdhì mì adré tsì tà 'o móndì kya tíni ko?

⁵ Àpólò ína àdhi 'ì? Pólò dì kó ína àdhi 'ì? Àma ngbà 'í Gìká nì màràbà mì dré

---

^e2:16 À kònò Èsáyà 40:13.

Yésu ní ka'ìzo àyì kí kúlí sè dhì 'í. Àma àlo àlo tití dhì i, mà 'o àzí Míri dré bhàle àma drígá dhì kòdhya.⁶ Má rì tá kórì gò, Àpólò dré yí dàzo driá. Dì, Gìká 'o ína kórì nda mbàle dhì nì.⁷ Ásà dhì, dhya adrélépi kórì rì dhì, ìndì dhya adrélépi yí da dhì, móndí kàdrì 'í ko. Dhya kàdrì ngbà 'í Gìká adrélépi kórì 'o mbàle dhì 'í.

⁸ Dhya adrélépi kórì rì dhì i dhya adrélépi yí da dhì be dhì kí àzí àlo. Dì àyì àlo àlo tití dhì kí làgí kisú àyì kí tändì kí àzí i dré 'ole dhì tí.⁹ Tako ko, àma Gìká ní àzíàmu 'í. Àmì àmìkyà Gìká ní amvú 'í. Àmì kókpà Gìká ní dzó adrélé sile dhì 'í.

¹⁰ Gìká ní togó taní bhàle má rú dhì sè dhì, má bhà dzó ní pá ngóró dzó silepi tògyá sè dhì tíni gò, móndí àruka i dré adrészó ngá tobhà driá. Dì, adré lèá dhì, àyì àlo àlo tití dhì i kònò dóro ngalè i adré tobhàá ngíni ya dhì.¹¹ Tako ko, dhya àlo kítswá dzópá àzya bha dzópá bhàle dre dhì rúsè bwà ko. Dzópá bhàle nda, Yésu Krísto 'í.¹² Dzópá nda dri dhì, móndí àruka kí ngá tobhà órò sè yà, àrezá sè yà, kírà làgí kyàkyà dhì i sè yà, fa sè yà, kòzó sè yà, kó ngalè kayísá sè yà dhì.¹³ Dì à ní àyì àlo àlo tití nda kí àzí i ngíni ya dhì ní no ngádra 'á kítú tàbvó tàzo dhì tú. Tako ko, Gìká ní àyì àlo àlo tití dhì kí àzí kí tabhì àtsí sè, tadházóá dhì, àzí nda i ngalè ngíni ya dhì.¹⁴ Dhya àlo ní àzí kàdré áyì totó tätä dhì, akódhì nda ní làgí kisú àzí nda sè.¹⁵ Dì, dhya àzya ní àzí kòve àtsí sè vevè dhì, akódhì nda kítswá ína làgí kisú ko. Akódhì ní tändì ní adrì, dì kàdrì gba yà dhì, a ní su ngóró móndí akpólépi àtsí misè dhì tíni.

¹⁶ Mì ní ko tâle dhì, àmì Gìká ní tépelò 'í, ìndì Gìká ní Tírì adré adrélé àmì léna dhì?¹⁷ Dhya àlo kòpfu Gìká ní tépelò dhì, Gìká ní kókpà akódhì nda ní pfu dràle. Tako ko, Gìká ní tépelò ína lólo, ìndì àmì akódhì ní tépelò nda 'í.

¹⁸ Mì kàdré àmì kí tändì kí lití ko. Dhya àlo àmì kòfalé dhì kàdré kisùá dhì, i tògyá líyí 'í tògyá bvò kòndì àdhya sè dhì, lè akódhì nda kàtsá móndí azaaza ró, kàtsáró tògyá líyí ro báti.¹⁹ Tako ko, tògyá bvò kòndì àdhya tà azaaza 'í Gìká mìlésè. Ngóró Gìká ní Kúlí dré adrélé tâle dhì tíni: «Akódhì adré tògyabhá kí 'o la'ìle àyì kí tändì kí tûrúpfú tà sîlé.»^f²⁰ Adré kpà tâá dhì: «Míri ní tâle dhì, tà

---

^f3:19 À kònò Yóbò 5:13.

tògyabhá ì dré adrélé kisùle dhi ì tà tåko 'i dhi be.»^g ²¹ Adré dì lèá dhi, mì kògò adrélé àmi kì afà móndí kì tà sè ko! Tåko ko, tà tití dhi ì àmikya 'i. ²² Kàdré Pólò 'i yà, Àpólò 'i yà, Pétéró 'i yà, bvò kònìdhi 'i yà, lídrì 'i yà, dràdrà 'i yà, lókyá ándrò kònìdhi 'i yà, kó ngalè lókyá adrélépi alile dhi 'i yà dhi, tà tití dhi ì àmikya 'i. ²³ Dì àmi àmikya Krísto àdhya 'i, ìndì Krísto Gìká àdhya 'i.

4

Krísto ni àpóstolò i

¹ Ásà dhi, mì kàdré àma kì no ngóró Krísto ni àzí 'obhá ì ró, ìndì dhya Gìká ni tà lùzu ró dhi kì bhàzo àyì drígá dhi ì ró. ² Dì adré lèá dhi, dhya àzí bhàzo drígá dhi kàdré móndí áyì mírì dré kïtswálé ka'ile togó wäyi sè dhi 'i. ³ Dì, mì kàdré àmikya áma tàbvó ta yà, kó ngalè tàbvó tålepi bvò kònìdhi àdhya kàdré tàá nì yà dhi, tà nda tà tåko 'i má mìlésè. Áma tåndì má adré ndìndì áma tàbvó ta ma ko. ⁴ Áma togó adré áma arókì tà àlo sè ko. Dì, kòdhì adré tadhá dhi, ma gyägya Gìká kandrá dhi ko. Dhya adrélépi áma tàbvó ta dhi ngbà 'í Mírì 'i kalóma. ⁵ Ásà dhi, lè mì kàdré dhya àlo ni tàbvó ta drìdrì lókyá Gìká dré bhàle dhi kandrá ko. Mì kàdré Mírì Yésu ni agòma letè. Akódhì nda ni tà zùle tñimvá na dhi kì 'o apfôle ngádra 'á gó, tà móndí ì dré lèle 'ole àyì kì togó na dhi kì tadházó. Dì móndí àlo àlo tití dhi kì rúku kïtswálépi àyì sè dhi ni kisú Gìká véna.

⁶ Áma adrúpi i, má tadhá tà nda kòdhì ì àmi dré àma kì tåndì ì rú Àpólò be, mì kònìrò lìle vwàvvà ro tà tisìle dhi ì rúsè ko, mì kàdréró kpà drìkàdrì ro adrészó móndí kì no twátwa dhi ko. ⁷ Mì tá mína àdhi 'i, adrélé ámi tåndì ni no twá móndí àruka ì rúsè ni? Tà dóro tití mí dré adrészó ába dhi ì kòfalé dhi, tà àlo mí dré kisulé ko dhi be? Dì mí kòkisú tà nda i 'í dhi, mí adré dì ámi afà ngóró mí kisú tá tà nda i ko na tñi àdho tà sè?

⁸ Mì adré àmikya kisùá dhi, mì kisú tà tití mì dré tá adrészó lovó ni fbe dhi ì dre? Mì adré kisùá dhi, mì atsá ngábhá ì ró dre? Mì atsá ópì i ró, adrélé òpì nya àma

---

^g3:20 À kònò Longó i 94:11.

àko dhì dre? Má mìlésè dhì, dóro nì tá mì dré atsálé ópì i ró báti dhì, mà kòkìtswáró tá òpì nya túmání àmì fbe ká. ⁹Tako ko, má mìlésè dhì, sù ngóró Gìká bhà tá àma adrébhá àpóstolò ro dhì i kùdù ro, ngóró móndí rùle àdzú na, tà bhàzo àyì dri kítswálé dràdrà sè gò, adrészó àyì kì dri lìzo àyì kì tupfú todràle móndyá tití i mi dhì i tñi. Àma ngóró móndí wàyá bhàle móndyá tití bvò àdhya i kandrá ángéló fbe, i dré adrélé nòle dhì i tñi. ¹⁰À adré àma kì no móndí azaaza i ró Krísto nì tà sè gò, adrészó àmì kì no tògyabhá i ró Krísto na. Àma móndí tà fbe yàyà dhì 'i, dì, àmì àmìkyà móndí rìnyi ró dhì 'i. À adré àma kì ayízè gò, adrészó àmì kì lìndrì bha. ¹¹Atsálé ándrò kònìdhì dhì, àma tòbirí fbe, yì lovó fbe, ìndì kítá àko. À adré àma kì mì pfo gò, mà dré adrészó tatsílé àrà ndabe. ¹²Mà adré àzí 'o landèzo àma kì tändì kì drígá sè. À kàdré àma kì lodhá dhì, mà adré àmakya tà tanì zi Gìká tí móndí i dri. À kàdré àma kì mì pfo dhì, mà adré àmakya tà nda nì mvo. ¹³À kàdré àma kì rú ta kònzi dhì, mà adré àmakya kúlí yàyà logó kòdhya. Atsálé nyànomvá kònìdhì dhì, à adré àma kì no kòròsò tñi, ngá ànjwá adrélé bhèlé mbì na dhì tñi.

¹⁴Má adré tà nda kòdhì kì tìsì kítswázó kanyò fe àmì dré ko. Be ró dhì, mà adré mána tìsìá kítswázó àmì kì kodzó, ngóró áma ànzi má dré lèle tò dhì i tñi.

¹⁵Tágba mì kàdré àmì kì drì kobhá fbe ngùlù-mudrí Krísto na yà dhì, àmì ngbà 'í atá fbe àlo. Tako ko, má dré Rúbí Tanì longólé àmì dré gò mì dré ka'ìzoá dhì sè dhì, mà atsá mána àmì kì atá ro Yésu Krísto na. ¹⁶Má adré dì àmì kì kodzó, mì kàdréró áma lebè, adrészó tà 'o mána tñi. ¹⁷Tà kòdhì sè dhì, mà adré áma mvá Tímòtéyò, mà dré lèle tò dhì nì mu àmì véna. Akódhì nda móndí kítswálé ka'ile togó wäyi sè Míri nì tà sè dhì 'i. Kòtsa dre dhì, a nì láti má dré adrélé lebèlè Yésu Krísto na dhì nì tà 'o agálé àmì léna, ngóró má dré adrélé tadhálé àrà tití i 'ásè ìndì Èkèlézyà tití i 'ásè dhì tñi.

¹⁸Móndí àruka àmì kòfalé dhì i atsá àyìkyà drìkàdrì ro, adrészó kisùá dhì, mà kítswá lìle àmì véna ko. ¹⁹Dì, Míri kòlè dhì, mà nì tsa àmì véna mbèlè. Dì mà kònì tsa dhì, mà nì ngbà 'í drìkàdrìbhá nda kì kúlí yi kòdhya ko, mà nì kókpà nòá ngalè àyì Gìká nì rìnyí fbe báti yà dhì. ²⁰Tako ko, à adré Gìká nì Òpì nì tà tadhá ngbà 'í kúlí sè ko. Be ró dhì, à adré tà nì nì tadhá rìnyí sè. ²¹Mì adré lèá dhì, mà

kòtsa àmì véna ngíni? Má kòtsa fímbò be má drígá, kó ngalè togó yàyà gàlepi lèle sè dhi be?

5

Ndòtò tà móndyá ka'ibhá i kòfalé dhi

¹ Àrà tití i 'ásè dhi, à adré yìá tâle dhi, ndòtò tà àmì kòfalé be. À adré ndìndì ndòtò tà kárá be kònìnì nda nì yi pàgánò i kòfalé ko. Tàko ko, à adré tâá dhi, agó àlo àmì kòfalé dhi adré ayílé áyi atá nì tòkó be. ² Dì mì adré àmìkyà avólé drìkàdrì sè! Adré tá be lèá dhi, mì kòtongó tá tà nda sè gò, dhya tà nda nì 'olepi dhi nì tingázó àmì kòfalésè. ³ Ma ró dhi, tágba má dré adrészó àmì kòfalé yó dhi, áma togó ína ngbú àmì véna. Dì má tà tá mána dhya tà nda nì 'olepi dhi nì tâbvó dre, ngóró ma tá àmì kòfalé be na tñi. ⁴ Dì mì kònì dra ru kìmó àma kì Mírì Yésu nì rú sè dhi, áma togó nì adré túmäní àmì ñbe, ñndì àma kì Mírì Yésu nì rìnyí nì adré àmì ñbe. ⁵ Dì mì kòfè dhya nda Sàtánà drígá, lovó kònzi akódhi nì rúbhá àdhya kòdraró gò, akódhi nì lídrì kàdríró kítú Mírì dré dra agòzo dhi tú.

⁶ Tà mì dré kïtswázó àmì kì afà ásà dhi yókódhó. Mì nì ko tâle dhi, tàkú mvá tsà dhi adré mápà fóndro tití dhi nì 'o avólé nì dhi? ⁷ Dì mì kòtingá tàkú àku kòdhi, àmì kì temvézó, mì kàtsáró mápà tídhí ro tàkú àko. Tà bâti ró dhi, mì atsá àmìkyà mápà tídhí ro dre, à dré Krísto àma kì kábilígyà mvá Pásikà àdhya nì pfûle dràle mòbòmà ro dhi sè. ⁸ Ásà dhi, mà kàdré àma kì gwányá Pásikà àdhya nì 'o. Dì, mà kàdré 'òá mápà ladhílé tàkú àku tàkonzi àdhya ñndì togó kònzi àdhya sè dhi sè ko. Be ró dhi, mà kàdré àmakya 'òá mápà tàkú àko togó wäyi àdhya ñndì tà bâti àdhya sè.

⁹ Áma wárágà tísile drìdrì dhi léna dhi, má tísì tá àmì dré dhi, mì kàdré ru su móndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhi ñbe ko. ¹⁰ Kòdhi má adré tá móndyá bvò kònì ñdì àdhya adrébhá ndòtò tà 'o yà, adrébhá ngá lovó bha yà, adrébhá ngá kisú túrúpfú sè yà, kó ngalè adrébhá gìká tàko kì lindrì bha yà dhi kì tà ta kòdhyà ko. Kònò kàdré tá kònìnì ko dhi, a nì tá lèá dhi, mì kònga bvò kònìdhi 'ásè. ¹¹ Dì, má adré tá mána lèá tâle dhi: Mì kàdré ru su móndyá adrébhá àyì kì zi Yésu nì ka'ibhá i ró

gò, ì dré adrészó ndòtò tà 'o yà, adrészó ngá lovó bha yà, adrészó gìká tàko kí lindrì bha yà, adrészó móndí kí rú ta kònzi yà, adrészó wá tsi yà, kó ngalè adrészó ngá kisú túrúpfú sè yà dhi ñbe ko. Mì kàdré ndìndì ngá nya móndyá lású be kònini nda ñbe ko.

¹²⁻¹³ Tàko ko, móndyá Yésu ní ka'ibhá ko dhi kí tàbvó tama nò ma ko. Gìká ní àyi nda kí tàbvó ta nì. Dì, adré zakó tsì lèá dhi, mì kàdré móndyá Èkèlézyà le dhi kí tàbvó ta àmi? Ásà dhi, ngóró Gìká ní Kúlí dré adrélé tali dhi tíni: «Mì kòdro tàkonzi líyí àmi kòfalésè.»^h

6

Tà adrészó tàbvó ta ásà móndyá ka'ibhá i kòfalé dhi i

¹ Mì kàdré tà ñbe àmi kòfalé àmi kí adrúpi be dhi, mì adré àmikya lìle tà nda ní bvó 'o pagánò ì dré tali dhi ngíningíni ró? Mì adré àmikya lìle tà nda ní bvó 'o móndyá Gìká àdhya ì dré tali dhi ko àdho tà sè? ² Mì ní ko tali dhi, móndyá Gìká àdhya kí móndyá bvò kòndì àdhya kí tàbvó ta àyi dhi? Dì mì kònì dra móndyá bvò kòndì àdhya kí tàbvó ta àmi dhi, mì kitswá tsì tà mvá tsà àmi kòfalé dhi kí bvó ta bwà ko? ³ Mì ní ko tali dhi, mà ní dra ángéló kí tàbvó ta dhi? Dì mà kitswá tà lídrì kòndì àdhya kí bvó ta bwà ko àdho tà sè? ⁴ Mì kàdré tà lású be kònini dhi ñbe àmi kòfalé dhi, mì adré dì lìle tà nda kí bvó 'o tali móndí Èkèlézyà dré adrélé nòle móndí tàko ró dhi i véna ngíni? ⁵ Má adré tà kòdhì kí ta kanyò fèzo àmi dré. Àmi kòfalé dhi, dhya àlo adrélépi tògyá ñbe kitswázó tà áyi adrúpi i kòfalé dhi ní bvó ta bwà dhi tsì yókódhó? ⁶ Dì, móndí ka'ilepi àlo dhi adré ína áyi adrúpi ní dri lìzo ába tà àyi kòfalé dhi ní bvó 'o tali, ñdì adré 'òá kònini móndyá ka'ibhá ko dhi i kandrá!

⁷ Tà bati ró dhi, mì dré adrélé tà adrészó tàbvó ta ásà dhi ñbe àmi kòfalé dhi sè dhi, kòdhì adré tadhá dhi, mì adhé dre. Mì kitswá tá tà kònzi 'ole àmi rú dhi kí mvo bwà ko àdho tà sè? Mì kitswá tá àmi kí ngá tayí topálé dhi bwà ko àdho tà

^h5:12-13 À kònò Dùtèrònómè 17:7.

sè? ⁸Dì, mì adré àmìkyà móndí kì 'o kònzi, adrészó àyì kì ngá topá dhi àmì. Mì adré kpà 'dá kònìnì àmì kì adrúpi i rú!

⁹Mì nì ko tâle dhi, móndyá adrébhá tà kònzi 'o dhi i kïtswá fîle Gìká ni Òpì na ko dhi? Mì kòtayí àmì adrélé lïtlé ko: Móndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhi i, móndyá adrébhá gìká tâko kì lïndrì bha dhi i, móndyá adrébhá múná tà 'o dhi i, àgo adrébhá ayílè àgo fbe dhi i, ¹⁰móndyá adrébhá ngá kugù dhi i, móndyá adrébhá ngá lovó bha dhi i, móndyá adrébhá wá tsi dhi i, móndyá adrébhá móndí kì rú ta kònzi dhi i, ìndì móndyá adrébhá ngá kisú túrúpfú sè dhi fbe dhi i kïtswá fîle Gìká ni Òpì na ko. ¹¹Wáláká dhi, móndí àruka àmì kòfalé dhi i tá àyì nda kòdhì i tñi. Dì, Gìká dzì àmì àmì kì tàkonzi lésè, àmì kì bhàzo twá adrélé ína ró, àmì kì bhàzo gyägya í kandrá Míri Yésu Krísto ni rú sè, ìndì àma kì Gìká ni Tírì ni rìnyí sè.

Lïndrì fëma Gìká dré àma kì rúbhá sè dhi

¹²Mì adré tâá dhi: «Mà kïtswá àmakya tà tití dhi kì 'o bwà.» Bâti, kònìnì. Dì, tà tití nda i kïtswá àyìkyà àmì kì ledé ko. Má adré tâá dhi: «Má kïtswá tà tití dhi kì 'o bwà.» Dì, má kïtswá mána áma tayí tà dré atólé i pálé dhi ko. ¹³Mì adré kpà tâá dhi: «Gìká bhà mányàngá 'a dré. Bhà kpà 'a mányàngá dré.» Kòdhì bâti. Dì, Gìká ni ngá nda kì tâ 'o akílé rìti. Kàdré rúbhá ni tâ sè dhi, Míri Gìká bhà rúbhá à kàdréró ndòtò tà 'o ásà dhi bvó ko. Be ró dhi, bhà ína rúbhá nda à kàdréró áyì tâ 'o ásà be dhi bvó. Míri adré kpà rúbhá nda ni likí nì. ¹⁴Gìká tingá tá Míri Yésu ni rúbhá dràdrà lésè áyì rìnyí sè. A ni kókpà àma kì rúbhá kì tingá dràdrà lésè kònìnì.

¹⁵Mì nì ko tâle dhi, àmì kì rúbhá i Krísto ni rúbhá ni kìgá 'i dhi? Dì má ni tsì áma rúbhá adrélépi Krísto àdhya ró dhi ni amú tòkó zàràbhù ni rúbhá be bwà? Tàdzí ko! ¹⁶Mì nì ko tâle dhi, dhya adrélépi ru amú tòkó zàràbhù be dhi, i atsá rúbhá àlo ró akódhì be dre dhi? Tàko ko, Gìká ni Kúlí adré tâá dhi: «Àyì rìti dhi kì atsá rúbhá àlo ró.»ⁱ ¹⁷Dì, dhya adrélépi ru amú Míri be dhi, i atsá ngá àlo ró akódhì be Tírì na dre.

ⁱ6:16 À kònò Kìdhoma 2:24.

¹⁸ Lè mì kàdré lapálé ndòtò tà sílésè! Tàkonzì àruka tití móndí dré adrélé 'ole dhi i, adré 'òá áyi rúbhá rú ko. Di, dhya ángùdhi adrélépi ndòtò tà 'o dhi, adré tàkonzì nda ni 'o áyi tändi ni rúbhá rú. ¹⁹ Mì nì ko tåle dhi, àmi ki rúbhá Tirí Lólo ni tépelò 'i dhi? Tako ko, Gìká fè àmi dré Tirí Lólo nda adrélé àmi léna. Àmi ki rúbhá àmi ki tändi kya 'i ko. ²⁰ Tako ko, Gìká gi àmi làgí kàdrì sè dre. Di ásà dhi, mì kàdré lindrì fe Gìká dré àmi ki rúbhá sè.

7

Làmò ni tà

¹ Kàdré ína tà mì dré lizílé má tí àmi ki wárágà le dhi ki tà sè dhi, dório ni agó dré tòkó mòle ko dhi. ² Di, kítswázó ndòtò tà 'o ko dhi, lè àgo àlo àlo tití dhi i kàdré àyi ki tändi ki tòkó ñbe, ñndi tòkó àlo àlo tití dhi i kàdré àyi ki tändi ki àgo ñbe. ³ Lè agó kàdré áyi rúbhá logá áyi tòkó dré ko. Kókpà kòdhì tíni, lè tòkó kàdré áyi rúbhá logá áyi agó dré ko. ⁴ Tòkó ni rúbhá ngbà 'í akódhì ni tändi àdhya 'i ko. Be ró dhi, akódhì ni rúbhá nda kókpà agó ni àdhya 'i. Kókpà kòdhì tíni, agó ni rúbhá ngbà 'í akódhì ni tändi àdhya 'i ko. Be ró dhi, akódhì ni rúbhá nda kókpà tòkó ni àdhya 'i. ⁵ Mì kàdré di ru ga àmi kòfalésè rúbhá ni tà sè ko, kàdré ngbà 'í lókyá mì dré ru yìzo àmi ki fèzo adrélé tà ta Gìká be dhi 'á ko dhi. Di lókyá nda kòlavú dre dhi, mì kògò adrélé ru amú, Sàtánà kòkítswáró àmi ki tabhì litílé àmi ki lovó rúbhá àdhya sè ko dhi bvó. ⁶ Má adré tà kòdhì ni ta ngóró tòlì bhàle àmi dri dhi tíni ko. Be ró dhi, má fè mána láti àmi dré adrészò tà 'o. ⁷ Má mìlésè dhi, dório ni tá móndyá tití dhi i dré làmò mòle ko má tíni dhi. Di, Gìká lanzí tà taní twátwa dhi i móndí àlo àlo tití dhi i dré. Dhya àlo tà taní àlo dhi ñbe. Dhya àzya tà taní àzya dhi ñbe.

⁸ Kàdré móndyá mobhá ko dhi i tàyítòkó ñbe dhi ki tà sè dhi, má adré tàá dhi, dório ni i dré ngbú adrélé kònìnì má tíni dhi. ⁹ Di, i kòkítswá rúbhá lovó mvo bwà ko dhi, lè i kòmo àyikya làmò. Tako ko, làmò mòle dhi dório lavulé, rúbhá lovó tayílé adrélé àtsi ró dhi rúsè.

¹⁰ Kàdré móndyá mobhá dhi ki tà sè dhi, má adré tàá kònìnì (má adré di tàá ma

ko, Mírì adré tàá nì): Lè tòkó kònga áyi agó kandrásè ko. ¹¹ Dì, kò'o kònìnì dhi, kògò agó àzya mo ko, be swá dhi, kògò ru amú áyi agó be. Adré kpà lèá dhi, agó kòtingá áyi tòkó ko.

¹² Àmì àruka tití dhi i dré dhi, má adré tàá kònìnì (má adré tàá ma, Mírì adré tàá nì ko): Agó àlo Yésu nì ka'ilepi dhi kàdré tòkó ka'ilepi ko dhi ìbe gò, tòkó nda dré adrészó lèá adrélé agó nda be dhi, lè agó nda kòtingá tòkó nda ko. ¹³ Kókpà kòdhi tíni, tòkó àlo Yésu nì ka'ilepi dhi kàdré agó ka'ilepi ko dhi ìbe gò, agó nda dré adrészó lèá adrélé tòkó nda be dhi, lè tòkó nda kòtayí agó nda ko. ¹⁴ Tàko ko, Gìká bhà agó ka'ilepi ko nda twá adrélé ína ró, akódhi nì tòkó Yésu nì ka'ilepi nda nì tà sè. Kókpà kòdhi tíni, Gìká bhà tòkó ka'ilepi ko nda twá adrélé ína ró, akódhi nì agó Yésu nì ka'ilepi nda nì tà sè. Kònò kàdré tá kònìnì ko dhi, àyi ki ànzì ki tá adré móndí bhàle twá Gìká dré dhi i ró ko. Dì, tà báti ró dhi, ànzì nda i àyikya móndí lolo Gìká àdhya 'i.

¹⁵ Dì, dhya ka'ilepi ko dhi kàdré ína lèá ru lanzílé áyi àzya Yésu nì ka'ilepi dhi be dhi, à kòtayí akódhi lìle. Akódhi nda kòlì lású be kònìnì dhi, à atrì àzya nì Yésu nì ka'ilepi dhi tòlì làmó àdhya lésè, kàdré agó 'i yà, kó ngalè tòkó 'i yà dhi. Àngyá ko, Gìká azí àmì adrélé tà kìdríkìdrí ìbe. ¹⁶ Kòdhi ìbe dhi, mì, tòkó Yésu nì ka'ilepi nì, mí nì ngalè mí nì ámì agó nì tìdrí yà dhi ko. Kókpà kòdhi tíni, mì, agó Yésu nì ka'ilepi nì, mí nì ngalè mí nì ámì tòkó nì tìdrí yà dhi ko.

Adrema ngóró mì dré tá adrélé Gìká dré àmì ki azírà'a dhi tíni dhi

¹⁷ Kàdré ngbà 'í tà kòdhi 'i ko dhi, lè àmì àlo àlo tití dhi i mì kàdré adrélé ngóró Mírì dré fèle àmì dré dhi tíni, ìndì ngóró mì dré tá adrélé Gìká dré àmì ki azírà'a dhi tíni. Má adré tòlì kòdhi nì fe Èkèlézyà tití i dré kòdhya. ¹⁸ Dì dhya àlo kàdré móndí lwàle dhi 'i Gìká dré tá akódhi nì azírà'a dhi, akódhi nda kàdré ngbú adrélé kònìnì. Dhya àlo kàdré móndí lwàle ko dhi 'i Gìká dré tá akódhi nì azírà'a dhi, akódhi nda kò'o i lwàle ko. ¹⁹ Dhyá ki lwàma ìndì dhyá ki lwàma ko dhi, tà tàko 'i. Tà kàdrì dhi ngbà 'í Gìká nì tòlì ki ka'ima 'ole dhi 'i. ²⁰ Lè àmì àlo àlo tití dhi i mì kàdré adrélé ngóró mì dré tá adrélé Gìká dré àmì ki azírà'a dhi tíni. ²¹ Dì mí kàdré màrabà 'i Gìká dré tá ámì azírà'a dhi, mí kòtayí ámì togó adrélé lanzìle tà

nda sè ko. Di, mí kòkìtswá atsálé móndí trìle dhì ró bwà dhì, mí kò'o mína kònìnì.

²² Tako ko, dhya adrélépi tá màrabà ro Míri dré akódhì nì azírà'a dhì, atsá ína móndí trìle Míri àdhya ró. Kókpà kòdhì tíni, dhya adrélépi tá màrabà ro ko Míri dré akódhì nì azírà'a dhì, atsá ína màrabà Krísto àdhya ró. ²³ Gìká gi àmì làgí kàdrì sè. Mì kòtayí di àmì atsálé màrabà móndí kya ró dhì ko. ²⁴ Di áma adrúpi i, lè àmì àlo àlo tití dhì i mì kàdré adrélé Gìká kandrá ngóró mì dré tá adrélé dré àmì kì azírà'a dhì tíni.

Móndyá mobhá ko dhì kì tà, tàyítòkó kya íbe dhì i

²⁵ Kàdré móndyá mobhá ko dhì kì tà sè dhì, má kisú tòlì Míri vélésè ko. Di, má adré mána tà kisùle kònìdhì nì fe ngóró móndí kìtswálépi adrélé ka'ile, Míri dré áyi togó doro tadhálé drá dhì sè dhì tíni. ²⁶ Kìzà mà dré adrélé nyàle lókyá ándrò kòndì sè dhì sè dhì, má adré kisùá dhì, doro nì mì dré adrélé dhu rè ngóró mì dré adrélé dhì tíni dhì. ²⁷ Mí kàdré tòkó íbe dhì, mí kòndà láti tòkó nda nì tingázó dhì ko. Mí kàdré tòkó àko dhì, mí kòndà tòkó mòle dhì ko. ²⁸ Di, mí kòmo tòkó dhì, mí 'o mína tàkonzi 'i ko. Kókpà kòdhì tíni, kyánzi mòlepi rè ko dhì kòmo dhì, akódhì 'o tàkonzi 'i ko. Di, móndyá adrébhá ru mo dhì i, tà nì adré àyi kì drì nya rä. Má adré mána àmì kì le apálé tà nda i sílésè.

²⁹ Áma adrúpi i, má adré lèá tâle dhì, tayí ngbà 'í lókyá tsà. Kìdhólé nyànomvá dhì, lè àgo adrébhá tòkó íbe dhì i kàdré Gìká nì tà 'o ngóró àyi tá tòkó àko na tíni.

³⁰ Móndyá adrébhá ngole dhì i kàdré tà 'o ngóró i adré tá ngole ko na tíni.

Móndyá adrébhá lenzélé dhì i kàdré tà 'o ngóró i adré tá lenzélé ko na tíni.

Móndyá adrébhá ngá gi dhì i kàdré tà 'o ngóró ngá nda i tá àyíkya 'i ko na tíni.

³¹ Móndyá adrébhá tà 'o ngá bvò kòndì àdhya i sè dhì i kàdré tà 'o ngóró àyi tá ngá nda kì lovó íbe ko na tíni. Tako ko, bvò mà dré nìle kònìdhì adré akílé akíakí.

³² Má adré lèá dhì, mì kàdré tà adrészó togó bha lanzìle dhì íbe ko. Agó mòlepi ko dhì adré áyi togó bha Míri nì tà dri, adrészó kisùá ngalè í nì kìtswá Míri nì togó 'o kinílé ngíni ya dhì. ³³ Di, agó mòlepi dhì adré ína áyi togó bha tà bvò kòndì àdhya i dri, adrészó kisùá ngalè í nì kìtswá áyi tòkó nì togó 'o kinílé ngíni ya dhì.

³⁴ Di tà dré adrélé lèle 'ole dhì i lanzí ru 'a be rì. Kókpà kòdhì tíni, tòkó mòlepi ko

dhi ìndì kyánzì mòlepi rè ko dhi, ì adré àyi kí togó bha Míri ní tà dri, ì kàdréró lólo rúbhá ní tà sè ìndì togó ní tà sè akódhi kandrá be dhi bvó. Dì, tòkó mòlepi dhi adré ína áyi togó bha tà bvò kòndì àdhya i dri, adrészó kisùá ngalè í ní kítswá áyi agó ní togó 'o kínflé ngíni ya dhi.³⁵ Má adré tà kòdhi kí ta kítswázó tà lanzì bha àmì dri ko, be ró dhi, kítswázó àmì kí ledé, mì kàdréró tà kítswábhá Míri mìlésè dhi kí 'o, adrészó trôle akódhi ní tà rú togó wáyi sè.

³⁶ À kòzì tòkó agó àlo dhi dré gò, agó nda dré adrészó kisùá dhi, í adré tà 'o tòkó nda rú doro ko áyi lovó rúbhá àdhya sè gò, dré adrészó tòkó nda ní le mòle dhi, lè ì kòmo ru ngóró dré adrélé lèle dhi tíni. Akódhi kò'o kònini dhi, 'o tàkonzì 'i ko.

³⁷ Dì, agó nda kònì doro tâle dhi, í lè tòkó nda ní mòle ko, ngóró tà bhàle í dri dhi tíni ko, be ró dhi, ngóró tà í dré lèle 'ole dhi tíni gò, dré kítswázó áyi lovó rúbhá àdhya ní mvo bwà dhi, akódhi 'o doro làmó mòzo ko.³⁸ Dì ásà dhi, agó tòkó zìle drá dhi ní mòlepi dhi, 'o doro. Dì, agó tòkó zìle drá dhi ní mòlepi ko dhi 'o ína doro lavúlé.

³⁹ Tòkó àlo dhi ní agó kàdré dhu rè lídrì íbe dhi, lè ì kàdré ngbú adrélé agó nda be. Dì, akódhi ní agó kòdrà dhi, akódhi ní kítswá ína agó ángùdhi dré lèle dhi ní mo, kàdré móndí Míri àdhya 'i dhi.⁴⁰ Dì, má adré mána kisùá dhi, akódhi ní adré arí íbe lavúlé, kàdré dhu rè ngóró dré adrélé dhi tíni dhi. Má adré kpà kisùá dhi, má adré àmì kí drì ta tògyá Gíká ní Tírì àdhya sè.

8

Mányàngá fèlé gíká tâko i dré dhi ní tà

¹ Kàdré mányàngá fèlé gíká tâko i dré dhi ní tà sè dhi, má adré tâá kònini: Mâ ní tâle dhi, àma tití dhi i tà nìnì íbe dhi be. Tà nìnì adré móndí kí 'o avólé drìkàdrì sè. Dì, lèle adré ína móndí kí timbà àyi kí tà ka'ika'í na. ² Dhya ángùdhi adrélépi kisùá dhi, í ní tà be dhi, ní ína tà ngóró dré kítswálé í kònì dhi tíni rè ko. ³ Dì, dhya adrélépi Gíká ní le dhi, Gíká ní akódhi nda kòdhyá.

⁴ Kàdré dì mányàngá fèlé gíká tâko i dré dhi ní nyàma ní tà sè dhi, mà ní tâle dhi, gíká tâko bvò àdhya i tà tâko 'i dhi be. Mâ ní kpà, Gíká ngbà 'í àlo kwákwá

dhi be.⁵ Bati, móndí àruka i adré àyikya giká tako bhù na ìndì bvò dri dhi ki zi giká ro. Tako ko, giká i bì, ìndì mírì i bì.⁶ Dì, tágba dré adrészó kònìnì dhi, àma dré dhi, Giká ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhi nda àma ki Atá ngá tití dhi ki bhalepi, ìndì mà dré adrészó lídri fbe drá dhi 'ì. Mírì kókpà 'í àlo kwákwá. Akódhi nda Yésu Krísto ngá tití dhi ki bhàzo ásà, ìndì mà dré adrészó lídri fbe ásà dhi 'ì.

⁷ Dì, móndyá tití dhi i nì àyikya tà nda kòdhi i ko. Móndí àruka i adré rè dhu ru su giká tako ki tà fbe. Àyi nda i kàdré mányàngá fèlé giká tako i dré dhi nì nya dhi, i adré nòá ngóró mányàngá giká tako kya ró. Dì àyi ki tà ka'ika'i yàyà dhi sè dhi, àyi ki togó adré àyi ki arókì gò, i dré adrészó kisùá dhi, i 'o àyi atsálé ndí ró Giká kandrá dre.⁸ Tà bati ró dhi, mányàngá adré ína àma ki 'o atsálé ànyi Giká làga dhi nì ko. Gba mà konya yà dhi, kó ngalè mà konya ko yà dhi, tà nda adré tà dóro 'o àma dré ko.

⁹ Dì, mì dré nile mì kítswá àmikya ngá tití dhi ki nya bwà dhi sè dhi, mì kònò dóro, tà nda kàtsáró tà mì dré adrészó móndí tà ka'ika'i fbe yàyà dhi ki 'o ledhélé tàkonzì na dhi ró ko.¹⁰ Tako ko, dhya àlo tà fbe yàyà dhi kònò mì adrélépi tà nìni fbe dhi adrérà'a ngá nya giká tako nì tépelò na dhi, tà nda nì zakó tsì akódhi nda nì togó se adrélé mányàngá fèlé giká tako i dré dhi nì nya?¹¹ Ásà dhi, mì adré ámi adrúpi tà fbe yàyà ìndì Krísto dré dràzo ásà dhi nì tà ka'ika'i kizá ámi tà nìni nda sè.¹² Mì kàdré tàkonzì 'o àmi ki adrúpi i rú, adrészó àyi ki tà ka'ika'i yàyà dhi ki kizá lású be kònìnì dhi, mì adré àmikya tàkonzì 'o Krísto nì tändi rú.¹³ Ásà dhi, ngá má dré adrélé nyàle dhi kàdré áma adrúpi nì 'o dhèle tàkonzì na dhi, má kítswá góle vélé zá nya ko, má kògoró akódhi nì 'o dhèle ko.

9

Pólò gá ngá kisúlé Rúbí Taní nì longoma nì tà sè

¹ Má kítswá mána tà adrébhá dóro má mìlésè dhi ki 'o bwà ko? Ma mána àpóstolò 'i ko? Má nò àma ki Mírì Yésu áma mì sè ko? Àmi àzí má dré 'ole Mírì nì tà sè dhi nì lò'wa 'i ko?² Tágba móndí àruka i kàdré áma no ngóró àpóstolò ro ko yà dhi, ma àpóstolò 'i àmi dré. Tako ko, mì dré adrélé Mírì Yésu na dhi sè dhi,

mì adré àzí má dré 'ole àpóstolò ro dhi nì tadhá ngádra 'á dhi àmì.

³ Tà má dré adrészó áma tàrá ga ásà móndí adrébhá áma ndri dhi i tí dhi i, tà kònì i: ⁴ Mà kítswá tsì adrélé ngá kisú nyàle ìndì mvùle àzí mà dré adrélé 'ole dhi sè bwà ko? ⁵ Mà kítswá tsì tòkó Yésu nì ka'ibhá dhi kì do môle, adrészó tatsílé àyì fbe ngóró àpóstolò àruka kya tíni, Mírì nì adrúpi kya tíni, ìndì Pétéró àdhya tíni dhi ko? ⁶ Adré tsì lèá dhi, àma Bárànábà be dhi i, mà kàdré ngbà 'í àzí 'o àma kì tändi kì drígá sè làfa kisúzó dhi àma? ⁷ Àdhi adré sòdá àzí 'o áyì tändi nì làfa sè dhi nì? Àdhi adré ngá kidhí gò, adrészó lò'wa nì nì nya ko dhi nì? Àdhi adré kà'wá likí gò, adrészó bàsú nì nì mvu ko dhi nì?

⁸ Mì adré kisùá dhi, má adré tà kòdhì kì ta ngóró móndí ì dré adrélé kisùle dhi tíni? Mósè nì tátrítrí kúlí adré kókpà tàá kònìnì ko? ⁹ Tàko ko, Mósè nì tátrítrí kúlí nda adré tàá dhi: «Tí dré adrérà'a lò'wa ató zìle dhi 'á dhi, à kòdrò ti nì ngá nyàle dhi nì logázó drá ko.»^j Kòdhì Gìká adré ngbà 'í tí kì tà kisù kòdhya? ¹⁰ Adré zakó tsì tà nda nì ta àma kì tà sè? Tà báti ró dhi, à tísì tà nda àma kì tà sè. Tàko ko, adré lèá dhi, dhya adrélépi amvú 'a dhi i dhya adrélépi ngánò tswa dhi be dhi, ì kàdré 'òá adrészó mì bha lanyá kisúzó àyikya ró. ¹¹ Mà kòri kórì Tirí Lolo àdhya àmì kòfalé 'í dhi, mà kítswá tsì ngá bvò àdhya kì kisú àmì drígásè ko?

¹² Móndí àruka ì kàdré rìnyí fbe kítswázó ngá kisú àmì drígásè 'í dhi, àma àmakya rìnyí fbe àyikya kì lavú ko? Dì, tágba dré adrészó kònìnì dhi, mà 'o tà àmì kòfalé rìnyí nda sè ko. Be ró dhi, mà adré àmakya tà tití dhi kì mvo, mà kòkikíró Rúbí Tanì Krísto àdhya nì longoma ko.

¹³ Mì nì ko tâle dhi, dhya adrébhá àzí 'o tépelò na dhi ì adré ngá fèle tépelò nda na dhi kì àmbí kisú nyàle dhi? Dhya adrébhá tà 'o àlètárì kandrá dhi ì adré kpà ngá fèle àlètárì nda dri dhi kì àmbí kisú.^k ¹⁴ Kókpà kòdhì tíni, Mírì Yésu fè tòlfà tazoá dhi, móndyá adrébhá Rúbí Tanì longó dhi ì kàdré ngá kisú àyì kì lídrì dré Rúbí Tanì nì longoma nda sè.^l

^j9:9 À kònò kpà Dùtérònómè 25:4; 1 Tímòtéyò 5:18.

^k9:13 À kònò Lèvitíkè 6:9, 19; Dùtérònómè 18:1-3.

^l9:14 À kònò Mátáyò 10:10; Lükà 10:7.

¹⁵ Dì, má 'o mána tà rìnyí nda sè àlomvá ko. Má adré kpà tà kòdhì kì tisì, àmì kì togó asézó ngá fe má dré dhì bvó ko. Má mìlésè dhì, dóro ni tá má dré dràle kitswálé ngá zi àmì tí ko dhì! Dhya àlo kitswá tà má dré adrészó áma afà ásà kòdhì ni tingá má vélésè ko! ¹⁶ Tà báti ró dhì, má kàdré Rúbí Taní longó dhì, má kitswá mána áma afà tà nda sè bwà ko. Tàko ko, Gìká bhà àzí nda má drígá nì, má kàdréró 'òá be dhì bvó. Kònò kízà ni tá adré áma ngá 'ì, má kàdré tá Rúbí Taní nda ni longó ko dhì! ¹⁷ Kònò má kòkipè tá àzí nda 'ole ma dhì, má ni tá làgí kisú ásà. Dì, Gìká dré àzí nda ni bhàle má drígá nì dhì sè dhì, má adré ngbà 'í àzí bhàle má drígá nda ni 'o kòdhya. ¹⁸ Má ni dì àdho làgí kisú àzí nda sè kòdhya? Áma làgí, adrema Rúbí Taní má dré adrélé longólé àngyá dhì ni longó dhì 'ì. Ásà dhì, má adré longóá ngá zi àko ró, tágba má dré adrészó rìnyí ìbe kitswázó ngá kisú àzí nda sè dhì.

¹⁹ Gba má dré adrészó dhya àlo ni màrábà 'ì ko dhì, má 'o ma adrélé móndyá tití dhì kì màrábà ro, kitswázó móndí bì dhì kì adrì Krísto ni ka'ì dhì bvó. ²⁰ Dì Yúdà ànzì i kòfalé dhì, má 'o ma adrélé Yúdà ànzì nda i tíni, kitswázó àyi kì adrì Krísto vélé dhì bvó. Móndyá adrébhá Mósè ni tátrítrí kúlí zàle dhì i kòfalé dhì, má 'o ma adrélé àyi tátrítrí kúlí zàle nda i tíni, tágba má dré adrészó tátrítrí kúlí zàle ko dhì, má kòkitswáró àyi kì adrì Krísto vélé be dhì bvó. ²¹ Móndyá adrébhá tátrítrí kúlí àko dhì i kòfalé dhì, má 'o ma adrélé àyi tátrítrí kúlí àko nda i tíni, kitswázó àyi kì adrì Krísto vélé dhì bvó. Kòdhì adré tàá dhì, ma Gìká ni tátrítrí kúlí zàle ko dhì ko. Be ró dhì, ma mána Krísto ni tátrítrí kúlí zàle. ²² Móndyá tà ka'ika'ì ìbe yàyà dhì i kòfalé dhì, má 'o ma adrélé yàyà àyi nda i tíni, kitswázó àyi kì adrì Krísto vélé dhì bvó. Dì móndyá tití dhì i kòfalé dhì, má 'o ma adrélé àyi àlo àlo tití dhì i tíni, adrélé láti tití dhì kì nda kitswázó àyi kì àruka kì tiidrì dhì bvó. ²³ Má adré tà tití nda kì 'o Rúbí Taní ni tà sè, mà kòkisúró tà taní ásà túmání móndí àruka bì dhì ìbe be dhì bvó.

²⁴ Mì ni ko tâle dhì, móndí i kàdré angú ra dhì, àyi tití dhì i adré ràle, dì, ngbà 'í àyi kì àlo adré làgí kisú nì dhì? Dì mì kàdré àmìkyá angú ra kitswázó làgí kisú dhì bvó. ²⁵ Móndyá tití adrébhá ru pfu lavì na dhì i adré tà bì dhì kì mvo, àyi kì rúbhá kì 'ozo atsálé tòmbátòmba. I adré 'òá kitswázó kùlá adrélépi ñwàle ñwañwà

dhi ni kisúzó kòdhya. Di, mà adré àmakya 'òá kïtswázó kùlá kïtswálépi ñwàle bwà ko dhi ni kisúzó kòdhya.²⁶ Di ásà dhi, má adré mána angú ra wàyá ro ko. Mà kàdré ru pfu móndí àzya be dhi, má adré akódhi ni tisi wàyá ro ko.²⁷ Di, má adré mána áma rúbhá 'o atsálé tòmbátòmba, adrészó bhàá áma rìnyí zàle, má kònì dra Rúbí Taní longó móndí àruka i dré dhi, à kòkïtswáró làgí logá má dré ko.

10

Tà 'òma Ìsèrélè ànzì kya tíni ko dhi

¹ Áma adrúpi i, má lè mì kòtivì ko tâle dhi, Mósè ni lókyá 'á dhi, àma kì tábhí tití dhi iatsí tá ndùrùku zàlésè gò, i dré lavúzó yíandre 'ásè dhi.^m ² Di ndùrùku nda na ìndì yíandre nda na dhi, i kisú tá bâtísimò, ru amúzó Mósè be. ³ Àyi tití dhi i nya tá mányàngá àlo angálépi Gìká vélésè dhi kòdhya. ⁴ I mvu tá kpà yí àlo angálépi Gìká vélésè dhi kòdhya. Tako ko, i adré tá yí adrélépi apfòle kírà angálépi Gìká vélésè gò adrélé àyi kì lebè dhi lésè dhi ni mvu.ⁿ Kírà nda tá Krísto i. ⁵ Tágba dré tá adrészó kònìni dhi, móndí bì àyi kòfalé dhi kì tà tá dôro Gìká mìlésè ko gò, i dré todràzo duku na.

⁶ Di tà nda kòdhì iatsá tá àyi rú kònìni kïtswálé tà tadhá àma dré, mà kàdréró tà kònzi kì lovó bha àyìkya tíni ko. ⁷ Mì kàdré di gìká tako kì lindrì bha àyi kì àruka kya tíni ko. Ngóró tisile Gìká ni Kúlí na dhi tíni: «Móndí i lirí tá adrélé ngá nya ìndì ngá mvu gò, i dré ngàzo adrélé lärí to gìká tako i kandrá.»^o ⁸ Mà kàdré ndòtò tà 'o àyi kì àruka kya tíni ko. Tako ko, àyi ngùlù-nyadhi-àlo-drì-na nda i todrà tá kítú àlo sè.^p ⁹ Mà kàdré Krísto ni tabhì àma kì takonzì sè àyi kì àruka kya tíni ko. Tako ko, ni tisí tá àyi nda i todràle dhi kòdhya.^q ¹⁰ Mì kàdré kpà ngùrùngùrù ta

^m10:1 À kònò Pfòma 13:21-22; 14:19-29

ⁿ10:4 À kònò Ngá nàma 20:8-11.

^o10:7 À kònò Pfòma 32:6.

^p10:8 «Ngùlù-nyadhi-àlo-drì-na» kònìdhì: 23.000. À kònò Ngá nàma 25:1-18

^q10:9 À kònò Ngá nàma 21:5-6

àyi kí àruka kya tíni ko. Tàko ko, ángéló adrélépi dràdrà fe dhì tupfú tá àyi nda i todràle dhì kòdhyá.¹

¹¹ Tà nda kòdhì i atsá tá àyi rú kítswázó tà tadhá àma dré. À tísì kpà tà nda i kítswázó àma adrébhá lídrì fbe lókyá kùdù kònìdhì 'á dhì kí kodzó dhì bvó. ¹² Ásà dhì, mì kàdré kisùá dhì mì adré àmì kí totó tätä dhì, mì kònò dóro, mì kòdheró ko! ¹³ Tà twá adré àmì kí tabhì tà adrébhá móndyá tití dhì kí tabhì dhì i rúsè ko. Gíká kítswá kpà adrélé ka'ile togó wäyi sè. Kítswá àmì kí tayí tà dré tabhìle àmì kí rinyí lavúzó dhì ko. Dì, tà dré adrérà'a àmì kí tabhì dhì 'á dhì, a nì láti nzi àmì dré kítswázó lapálé tíásà, mì kòkítswáró togó tsì be dhì bvó.

Gíká tàko kí líndrì bhàma ko dhì

¹⁴ Dì áma arúpi má dré lèle tò nì i, mì kàdré lapálé gíká tàko kí líndrì bhàma nì tà sílésè. ¹⁵ Má adré tà kòdhì kí ta àmì, móndí tògya ró dhì i dré. Dì àmì kí tändì, mì kòtabhì tà má dré adrélé tåle nda i, nízoá ngalè tà nda i tà båti 'i yà dhì. ¹⁶ Må dré adrérà'a mányàngá Míri àdhya nì nya dhì 'á dhì, må kàdré kópò adó, adrészò tà tanì zi Gíká tí drìá gò, adrészò mvùá dhì, må adré zakó tsì àma kí amú Krísto nì kàrì be? Må kàdré kpà mápà tonjò nyàle dhì, må adré zakó tsì àma kí amú Krísto nì rúbhá be? ¹⁷ Mápà nda dré adrélé ngbà 'í àlo dhì sè dhì, àma zyandre dhì i, må atsá rúbhá àlo ró. Àngyá ko, må adré tití mápà àlo nda nì nya kòdhyá.

¹⁸ Mì kisù rè ìsérélè ànzì kí tà ká. Ì kàdré ngá fèle mòbòmà ro àlètárì dri dhì kí nya dhì, i adré zakó tsì àyi kí amú Gíká àlètárì nda nì bhàzo drá dhì be? ¹⁹ Má adré lèá tåle dhì, ngá fèle gíká tàko i dré dhì, tà kàdrì 'i dhì ko. Gíká tàko i kpà tà kàdrì 'i ko. ²⁰ Dì, à kàdré ngá fe mòbòmà ro gíká tàko i dré dhì, à adré fèá tìrì kònzi i dré, Gíká dré ko. Má adré dì lèá dhì, mì kàmú ru tìrì kònzi fbe àlomvá ko. ²¹ Mì kítswá adrélé kópò Míri àdhya nì mvu, adrészò kókpà kópò tìrì kònzi kya nì mvu dhì bwà ko. Mì kítswá adrélé mányàngá Míri àdhya nì nya, adrészò kókpà mányàngá tìrì kònzi kya nì nya dhì bwà ko. ²² Kòdhì må adré tsì Míri nì togó le 'ole aswálé? Àma tsì rinyí fbe akódhì àdhya nì lavú?

---

¹10:10 À kònò Ngá nàma 17:6-14

Tà tití dhì kì 'òma lìndrà fèzo Gìká dré dhì

²³ Mì adré tàá dhì: «Mà kìtswá tà tití dhì kì 'o bwà.» Bàti, kònìnì. Dì, tà tití nda ì kìtswá àyikya àmì kì ledé ko. «Mà kìtswá tà tití dhì kì 'o bwà.» Dì, tà tití nda ì kìtswá àyikya móndí kì tìmbà àyi kì tà ka'ika'ì na ko. ²⁴ Lè mì kàdré tà dório nda kisúlé àmì kì tändì ì dré ko. Be ró dhì, mì kàdré àmìkya tà dório nda àmì kì àzya ì dré.

²⁵ Mì kàdré ngá tití adrélé lagílé ngá lagírà na dhì kì ka'ì nyale. Dì, mì kàdré àmìkya ngá nda kì tà lizí ko, tà nda kàrókìrò àmì kì togó ko dhì bvó. ²⁶ Tako ko, Gìká nì Kúlí adré tàá dhì: «Bvò ì ngá tití lá dhì íbe dhì ì, Mírí àdhya 'ì.»^s

²⁷ Dhya àlo Yésu nì ka'ilepi ko dhì kòzi àmì ngá nya gò, mì dré ka'izoá lìle dhì, mì kònuya ngá tití bhàle àmì kandrá dhì ì. Dì, mì kòlizí àmìkya ngá nda kì tà ko, tà nda kàrókìrò àmì kì togó ko. ²⁸ Dì, dhya àlo kòtà ína àmì dré dhì, «Kònìdhì ngá fèle gìká tako dré dhì 'ì» dhì, mì kònuya ko, dhya tà nda nì tèlepi àmì dré dhì nì tà sè, ìndì tà nda kàrókìrò móndí nì togó ko sè. ²⁹ Má adré àmì kì togó nì tà ta kòdhya ko. Be ró dhì, má adré mána dhya àzya nda nì togó nì tà ta kòdhya. Dì à nì kìtswá lizíá dhì: «À adré tà má dré adrélé nòle dório dhì kì logá má dré dhya àzya nì togó nì tà sè àdho tà sè? ³⁰ Má kàdré mána àwoyà ta Gìká dré gò adrészò ngá nya dhì, à adré tà ta kònzi má rú ngá má dré àwoyà fèzo ásà nda sè àdho tà sè?»

³¹ Dì mì kàdré ngá nya yà, ngá mvu yà, kó ngalè tà ángùdhi nì 'o yà dhì, mì kàdré tà nda kì 'o tití kìtswázó lìndrà fe Gìká dré dhì bvó. ³² Mì kò'o tà àlo kìtswálépi móndí kì 'o ledhélé tàkonzì na dhì ko, àyi nda ì kàdré Yúdà ànzì 'ì yà, móndí súrú twá ro dhì 'ì yà, kó ngalè móndí Èkèlézyà Gìká àdhya lé dhì 'ì yà dhì. ³³ Mì kàdré tà 'o mána tñi. Má adré tà tití dhì kì 'o, áma tà kàdréró dório móndyá tití dhì ì mìlésè. Má adré tà dório nda kisúlé áma tändì dré ko. Be ró dhì, má adré mána tà dório nda móndí zyandre dhì ì dré, ì kòkìtswáró lìdrì kóná vésè kólyá dhì nì kisú be dhì bvó.

---

^s10:26 À kònò Longó ì 24:1.

11

¹ Mì kàdré tà 'o mána tíni, ngóró áma tändi má dré adrélé tà 'o Krísto àdhya tíni dhì tíni.

Àgo kì tà tòkó ñbe lìsámbò na dhì

² Má adré àmì kì tà bha kuru, mì dré adrélé ngebú áma tà kisù dhì sè, ìndì mì dré adrélé trôle tà má dré tadhálé àmì dré dhì i rú dhì sè.

³ Dì, má adré mána lèá mì kònì dhì, àgo tití dhì kì drì Krísto 'ì, tòkó nì drì agó 'ì, ìndì Krísto nì drì Gìká 'ì. ⁴ Dì lìsámbò na dhì, agó àlo dhì kònindrà ngá í dri gò, adrészò tà zi Gìká tí yà, kó ngalè adrészò Gìká nì kúlì longó pròfétà àdhya tíni yà dhì, agó nda adré ína kanyò fe Krísto dré.⁵ Dì tòkó àlo dhì kònindrà ngá í dri ko gò, adrészò tà zi Gìká tí yà, kó ngalè adrészò Gìká nì kúlì longó pròfétà àdhya tíni yà dhì, tòkó nda adré ína kanyò fe áyì agó dré. Tàko ko, sù ngóró tòkó nda rè tá áyì drìbhí rère na tíni. ⁶ Tòkó kònindrà ngá í dri ko dhì, doro nì tá dré áyì drìbhí rèle rère dhì. Dì, tòkó nì drìbhí rème yà, kó ngalè akódhì nì drìbhí fàma yà dhì kàdré kanyò fe drá dhì, lè akódhì kàdré áyì drì ndràndrà. ⁷ Dì, adré lèá dhì, agó kònindrà ína áyì drì ko. Tàko ko, Gìká bhà agó lású be í tíni, ìndì agó adré Gìká nì mìlanzìlanzì tadhá. Dì, tòkó adré ína agó nì mìlanzìlanzì tadhá. ⁸ Àngyá ko, Gìká 'o tá agó apfòle tòkó lésè ko. Be ró dhì, 'o ína tòkó apfòle agó lésè. ⁹ Kòdhì ñbe dhì, Gìká bhà tá agó tòkó dré ko. Be ró dhì, bhà ína tòkó agó dré. ¹⁰ Tà nda sè dhì, ìndì ángéló kì tà sè dhì, lè tòkó kàdré áyì drì ndra tadházóá dhì, i agó zàle dhì.

¹¹ Dì, tágba kònìnì dhì, Mírì na dhì, tòkó nì tà kìtswá adrélé be dhì agó nì tà àko ko. Agó nì tà kìtswá kpà adrélé be dhì tòkó nì tà àko ko. ¹² Tàko ko, ngóró tòkó dré apfòle agó lésè dhì tíni dhì, à ti kpà agó apfòle tòkó lésè. Dì, tà bàti ró dhì, ngá tití dhì i apfò Gìká vélésè.

¹³ Mì kòlanzì tà kònì kì bvó àmì kì tändi i kòfalé: Tòkó àlo dhì kònindrà áyì drì ko gò adrészò tà zi Gìká tí dhì, kòdhì tsì doro? ¹⁴ Ngá wáyi Gìká dré bhàle dhì kì lású

---

^{11:4} Gìká nì Kúlì tísile Gìríkì ti sè dhì adré tàá kònwa dhì, «agó nda adré ína kanyò fe áyì drì dré.» Kòdhì adré lèá tâle dhì, agó nda adré kanyò fe Krísto dré.

adré zakó tsì tadhá àmì dré dhì, agó nì drìbhí kàdré kàtswa dhì, tà nda adré kanyò fe akódhì dré? ¹⁵ Dì, tòkó nì drìbhí kàdré kàtswa dhì, tà nda adré ína lìndrì fe akódhì dré. Tàko ko, Gìká fè drìbhí kàtswa nda akódhì dré ngóró ngá dré adrészó áyi drì ndra ásà dhì tíni. ¹⁶ Dhya àlo kàdré tà le kayílé tà nda kòdhì i dri dhì, àma labhì àzya mà dré adrélé lebèle dhì àko. Èkèlézyà Gìká àdhya i kókpà labhì àzya àko.

Mányàngá Míri àdhya

(À kònò kpà Mátayò 26:26-29; Márrokò 14:22-25; Lúkà 22:15-20)

¹⁷ Kàdré tà mì dré adrészó ru kìmó adrélé 'òá dhì kì tà sè dhì, má kìtswá àmì kì tà bha kuru ásà ko. Tàko ko, mì adré àmìkyà tà kònzi kì 'o, tà dório kì lavú. ¹⁸ Drìdrì dhì, má adré yiá tâle dhì, mì dré adrérà'a ru kìmó móndí Èkèlézyà àdhya i ró dhì 'á dhì, mì adré àmìkyà ru lanzí àmì kòfalésè. Dì má nì kìtswá tà nda nì ka'ì tsà.

¹⁹ Tà bâti ró dhì, lè tà adrészó ru lanzí dhì i kàdré àmì kòfalé be, à kòkìtswáró móndyá Gìká dré ka'ile àmì kòfalé dhì kì ni be dhì bvó. ²⁰ Mì dré adrérà'a ru kìmó dhì 'á dhì, mì adré àmìkyà manýàngá Míri àdhya nì nya kòdhya ko. ²¹ Tàko ko, mì dré adrérà'a ngá nya dhì 'á dhì, àmì àlo àlo tití dhì i mì adré ngá do àmì kì tändì i dré nyàle drìdrì móndí àruka i kandrá. Dì móndí àruka i tâbirí ìbe, àruka nì i adré kó wá tsi. ²² Àmì tsì dzó àko kìtswázó ngá nya ìndì ngá mvu lána dhì? Kó ngalè, mì adré Èkèlézyà Gìká àdhya nì ayízè, adrészó kanyò fe móndí manýàngá àko dhì i dré? Má nì àdho tà ta àmì dré kòdhya? Má nì tsì àmì kì tà bha kuru? Kóko! Má kìtswá àmì kì tà bha kuru tà nda sè ko!

²³ Tàko ko, má tadhá mána àmì dré tà má dré kisúlé Míri vélésè kònì i kòdhya: Ngátsi Míri Yésu nì lefèzo kàribhá i drígá dhì sè dhì, akódhì adó tá mápà,

²⁴ àwoyà fèzo Gìká dré gó, njozoá tâzoá dhì: «Kònìdhì áma rúbhá má dré adrélé fèle àmì kì tà sè dhì 'i. Mì nya, ìndì mì kàdré 'òá kònìnì adrészó áma tà kisù.»

²⁵ Ngá nyàma àmvolésè dhì, dré kókpà 'òzoá kònìnì kópò sè. Adó kópò nda, tâzoá dhì: «Kópò kònìdhì adré tà tìdhì Gìká dré bhàle ru yìzo móndí ìbe áma kàré sè dhì nì tà tadhá. Mì mvu, ìndì vésè wäyi mì dré adrérà'a mvùá dhì 'á dhì, mì kàdré 'òá kònìnì adrészó áma tà kisù.» ²⁶ Tàko ko, vésè wäyi mì dré adrérà'a mápà kòdhì nì

nya, adrészó kpà kópò kòdhì nì mvu dhì 'á dhì, mì adré Mírì nì dràdrà nì tà longó, tsàle lókyá dré dra agòzo dhì 'á.

²⁷ Ásà dhì, dhya ángùdhi adrélépi Mírì nì mápà nya yà, adrélépi kó akódhì nì kópò mvu yà ngóró dré kítswálé Gìká mìlésè dhì tñi ko dhì, akódhì nda adré ína tàkonzì 'o Mírì nì rúbhá rú ìndì akódhì nì kàrfí rú gò, tàkonzì nda dré adrészó akódhì dri. ²⁸ Adré dì lèá dhì, móndí àlo àlo tití dhì ì kàdré àyi kì tändì kì togó tabhì 'íká gò, ì kògòrò adrélé mápà nda nì nya, adrészó kópò nda nì mvu ndò.

²⁹ Tako ko, dhya ángùdhi adrélépi mápà nda nì nya, adrészó kópò nda nì mvu Mírì nì rúbhá nì tà kisù àko ró dhì, adré ína Gìká nì tàbvó tàma asé áyi tändì dri. ³⁰ Tà nda sè dhì, móndí bì àmì kòfalé dhì i rúbhá ìbe yàyà ìndì drà ro, ìndì àmì kì àruka bì dhì ì todrà dre. ³¹ Mà kàdré àma kì tändì kì tàbvó ta dhì, Gìká kítswá àma kì tàbvó ta ko. ³² Dì, Mírì Gìká adré ína àma kì tàbvó ta, adrészó àma kì lotó, í kòbhàró tà àma dri móndyá bvò àdhya kya tñi ko dhì bvó.

³³ Ásà dhì, àma adrúpi i, mì dré adrérà'a ru kímó mányàngá Mírì àdhya nì nya dhì 'á dhì, mì kàdré ru letè àmì kòfalésè. ³⁴ Àmì kì àruka ì kàdré tàbirí ìbe dhì, ì kònya ngá àyi bhàna 'íká, mì kònì dra ru kímó dhì, mì kò'oró tàkonzì gò àmì kì tàbvó tàzo dhì ko.

Kàdré tà àruka mì dré lizílé dhì kì tà sè dhì, má nì tà nda kì lotó lókyá má dré adrérà'a àmì véna dhì 'á.

12

Tà tanì Tirí Lolo dré adrélé fèle dhì i

¹ Áma adrúpi i, kàdré tà tanì Tirí Lolo dré adrélé fèle dhì kì tà sè dhì, má adré lèá mì kònì tà bàti tà nda i dri be. ² Mì nì tâle dhì, mì dré tá adrérà'a pàgánò i ró dhì 'á dhì, mì tayí tá àmì adrélé tatsílé gìká tako kítswábhá kúlí ta bwà ko dhì i vésè dhì be. ³ Ásà dhì, má adré tà bàti ta àmì dré: Dhya àlo adrélépi tà ta Gìká nì Tirí nì rìnyí sè dhì kítswá tàá dhì «Tátrítrí kàdré Yésu dri!» dhì bwà ko. Kòdhì ìbe dhì, dhya àlo kítswá tàá dhì «Yésu Mírì 'í!» dhì bwà ko, kàdré ngbà 'í Tirí Lolo nì rìnyí sè ko dhì.

⁴ Tà taní Tírf Lólo dré adrélé fèle dhì i twátwa. Di, Tírf àlo nda adré ìna fèá nì.

⁵ Láti adrészó Míri nì àzí 'o dhì i twátwa. Di, à adré àzí nda kì 'o Míri àlo nda dré.

⁶ Tà Gìká dré adrélé 'ole móndí i 'ásè dhì i twátwa. Di, Gìká àlo nda adré tà tití nda kì 'o móndyá tití dhì i 'ásè dhì nì.

⁷ Gìká adré áyi Tírf nì rìnyí tadhá móndyá ka'ibhá àlo àlo tití dhì i rú, adrészó tà doro 'o àyi tití nda i dré. ⁸ Dhya àlo dré dhì, Tírf nda adré rìnyí adrészó kúlí ta tògyá sè dhì nì fe kòdhya. Dhya àzya dré dhì, Tírf àlo nda adré rìnyí adrészó kúlí ta tà nìnì sè dhì nì fe kòdhya. ⁹ Àzya nì dré dhì, Tírf àlo nda adré rìnyí adrészó Gìká nì ka'ì togó wáyi sè dhì nì fe kòdhya. Àzya nì dré dhì, Tírf àlo nda adré rìnyí adrészó móndí kì drà tiidrì dhì nì fe kòdhya. ¹⁰ Àzya nì dré dhì, adré rìnyí adrészó tà líndríga ró dhì kì 'o dhì nì fe kòdhya. Àzya nì dré dhì, adré rìnyí adrészó Gìká nì kúlí longó pròfétà àdhya tímì dhì nì fe kòdhya. Àzya nì dré dhì, adré rìnyí adrészó ti twátwa dhì kì ni lanzílè dhì nì fe kòdhya. Àzya nì dré dhì, adré rìnyí adrészó ti twátwa nda kì kúlí àndu ngì dhì nì fe kòdhya. ¹¹ Tírf àlo kwákwá nda adré tà tití nda kì 'o nì. Adré rìnyí twátwa nda kì lanzí móndí àlo àlo tití i dré, ngóró i dré adrélé lèle 'ole dhì tímì.

Rúbhá àlo kìgá nì ñbe bǐ dhì

¹² Dhyá kì rúbhá ngá àlo dhì 'i, gba dré adrészó kìgá ñbe bǐ dhì. Krísto nì tà kókpà kòdhì tímì. Gba rúbhá nì nì kìgá i dré adrészó bǐ dhì, rúbhá nda ngbà 'í àlo. ¹³ Tako ko, à fè bátísimò àma tití dhì i dré Tírf Lólo àlo dhì nì rìnyí sè, mà kàdréró rúbhá àlo ró, gba mà kàdré Yúdà ànzì 'i yà, móndí surú twá ro dhì 'i yà, mårábà 'i yà, kó ngalè móndí mårábà ro ko dhì 'i yà dhì. Gìká bhà Tírf àlo nda adrélé àma tití dhì i léna.

¹⁴ Rúbhá nda nì kìgá ngbà 'í àlo ko. Be ró dhì, rúbhá nda kìgá ñbe bǐ. ¹⁵ Tágba rúbhá nda nì pá kòtà tá dhì «Má dré adrélé drígá 'i ko dhì sè dhì, ma rúbhá nì kìgá 'i ko» dhì, pá nda nì tá adré ngbú rè rúbhá nda nì kìga ró. ¹⁶ Kó ngalè, bí nì kòtà tá dhì «Má dré adrélé mì 'i ko dhì sè dhì, ma rúbhá nì kìgá 'i ko» dhì, bí nda nì tá adré ngbú rè rúbhá nda nì kìga ró. ¹⁷ Kònò rúbhá wáyi dhì kàdré tá mì 'i yà

dhì, a nì tá kìtswá tà yi ngíni? Kó ngalè, rúbhá wáyi dhì kàdré tá bí 'ì yà dhì, a nì tá kìtswá ngá tàdzí ngu ngíni? ¹⁸ Tà báti ró dhì, Gìká tobhà kìgá àlo àlo tití dhì i rúbhá léna ngóró i dré tá lèle 'òle dhì tití. ¹⁹ Kìgá nda i kàdré tá ngbà 'í àlo dhì, kònò rúbhá nda kìtswá tá adrélé ko. ²⁰ Tà báti ró dhì, rúbhá nì kìgá i bǐ. Dì, rúbhá nda ína ngbà 'í àlo.

²¹ Rúbhá nda nì mì kìtswá ína tàá drígá dré dhì «Ámì lovó má rú yó!» dhì bwà ko. Kó ngalè, drì nì kìtswá ína tàá pá dré dhì «Ámì lovó má rú yó!» dhì bwà ko. ²² Tako ko, rúbhá nì kìgá adrélé nôle yàyà dhì i kàdré tá yó dhì, kònò rúbhá nda kìtswá tá tà 'o bwà ko. ²³ Rúbhá nì kìgá mà dré adrélé nôle lìndrì àko ró dhì i, mà adré àyì nda kì lìndrì bha kìgá àruka tití dhì kya kì lavú. Rúbhá nì kìgá kìtswábhá adrélé nôle ko dhì i, mà adré àyì nda kì likí kìgá àruka tití dhì kì lavú. ²⁴ Dì, mà adré 'òá kònìnì rúbhá nì kìgá kìtswábhá adrélé nôle dhì kì tà sè ko. Dì, Gìká amú ína rúbhá nì kìgá i tití, lìndrì fèzo kìgá adrébhá tá lìndrì àko dhì i dré, ²⁵ tà adrészó ru lanzí dhì kàdréró rúbhá nda na yó, be ró dhì, kìgá nda i kàdréró àyì kì àzya kì tà kisù. ²⁶ Ásà dhì, kìgá àlo dhì kàdré kizà nya dhì, kìgá àruka tití dhì i adré kókpà kizà nya túmání akódhì be. Kìgá àlo dhì kàdré rúku kisú dhì, kìgá àruka tití dhì i adré lenzélé túmání akódhì be.

²⁷ Àmì ró dhì, àmì Krísto nì rúbhá 'ì. Àmì àlo àlo tití dhì i rúbhá nda nì kìgá 'ì. ²⁸ Gìká bhà tá rè zyà àpóstolò i adrélé drìdrì Èkélézyà na gò, pròfétà kì bhàzo àyì àmvolésè gò, dhya adrébhá tà tadhá dhì kì bhàzo àyì àmvolésè. Àmvolásà dhì, bhà tá dhya adrébhá tà lìndrìga ró dhì kì 'o dhì i, dhya adrébhá móndí kì drà tìdrì dhì ìbe, dhya adrébhá móndí kì ledé dhì ìbe, dhya adrébhá móndí kì drì ko dhì ìbe, tsàle dhya adrébhá ti twátwa kì ta dhì ìbe. ²⁹ Dì móndyá tití dhì i àpóstolò 'ì ko. Àyì tití dhì i pròfétà 'ì ko. Àyì tití dhì i tà tadhábhá 'ì ko. Àyì tití dhì i rinyí ìbe adrészó tà lìndrìga ró dhì kì 'o ko, ³⁰ adrészó móndí kì drà tìdrì ko, adrészó ti twátwa kì ta ko, adrészó ti twátwa nda kì kúlì àndu ngì ko. ³¹ Dì, àmì kì togó kàdré ína àtsì ró, kìtswázó tà tanì lavúlé Tírì Lólo dré adrélé fèle dhì kì kisú.

Nyànomvá dhì, má nì láti dóro láti àruka tití dhì kì lavúlépi dhì nì tadhá àmì dré kòdhyá.

Lèle ni tà

¹ Kònò má kàdré tá ti twátwa móndí kya kí ta ángéló kya íbe gò, má dré mána adrészó lèle àko dhí, má ni tá adré ngóró ngílóngílí adrélé tswàle wàyá ro dhí tíni, kó ngalè gòká adrélé vòle wàyá ro dhí tíni. ² Kònò má kàdré tá Gìká ni kúlí longó pròfétà àdhya tíni, adrészó tà tití lùzu ró dhí kí ni lanzílé tà nini be wáyi, adrészó tà ka'íka'í íbe kàdrì kítswázó kòngó kí 'o àyi kí kisí gò, má dré mána adrészó lèle àko dhí, má ni tá adré ngá tako 'í. ³ Kònò má kòlanzí tá áma ngá tití dhí i lemerèbhá i dré, áma rúbhá fèzo vèle àtsí na gò, má dré mána adrészó lèle àko dhí, má kítswá tá tà doro àlo kisú ásà ko.

⁴ Lèle adré tà letè togó vwàvvà sè, adrészó áyi togó doro tadhá móndí i dré. Adré lovó kònzi bha móndí i rú ko. Adré áyi afà ko, adrészó drìkàdrì ro ko. ⁵ Adré kanyò fe móndí i dré ko, adrészó tà doro nda kisulé áyi tandí dré ko, adrészó áyi togó tayí adrélé aswálé ko. Adré tà kònzi 'ole i rú dhí kí tà kisù vwàvvà ro ko. ⁶ Adré lenzélé tà kònzi sè ko. Be ró dhí, adré ína lenzélé tà báti sè. ⁷ Lèle adré tà tití dhí kí mvo, adrészó Gìká ni ka'í tà tití i sè, adrészó mì bha akódhí véna tà tití i sè, adrészó togó tsí tà tití i sè.

⁸ Lèle kítswá tâdzí akílé ko. Dí, à ni Gìká ni kúlí longoma pròfétà kya tití dhí ni tayí. À ni ti twátwa kí tama kíkí. À ni kúlí tama tà nini sè dhí ni tayí. ⁹ Tako ko, mà adré àmakya tà ni tsà, adrészó Gìká ni kúlí longó pròfétà kya tití tsà. ¹⁰ Dí, lókyá tà tití dhí i dré dra kítswábhá tití dhí tú dhí, tà kítswábhá tsà dhí kí àyikya tavì.

¹¹ Má dré tá adrérà'a mvámvá ro dhí 'á dhí, má adré tá tà ta mvámvá àdhya tití, adrészó tà kisù mvámvá àdhya tití, adrészó tà ni lanzílé mvámvá àdhya tití. Dí, lókyá má dré atsázó móndí kàdrì ro dhí sè dhí, má tayí tà ànzimvá kya i tití.

¹² Nyànomvá dhí, mà adré ngá no tsà, ngóró ngá líndrí adrélé nòle tâlâtálà na dhí tití. Dí, lókyá adrélépi alile dhí sè dhí, mà ni ru no Gìká be mì sè. Nyànomvá dhí, má adré tà ni tsà. Dí, lókyá adrélépi alile dhí sè dhí, má ni tà tití dhí kí ni, ngóró

Gìká dré áma nìle báti dhì tíni.

¹³ Nyànomvá dhì, tà na kònì i be: tà ka'ìka'ì, mì bhàbhà Gìká véna dhì, ìndì lèle. Di, tà kàdrì lavulé tà nda i kòfalé dhì ína lèle 'i.

14

Ti twátwa kì tama, ìndì tà longoma pròfétà kya tíni dhì

¹ Mì kàdré dì láti lèle àdhya nì lebè. Àmì kì togó kàdré kpà àtsì ró, kìtswázó tà tanì Tírí Lólo dré adrélé fèle dhì kì kisú. Lavulé dhì, mì kàdré rìnyí adrészó Gìká nì kúlì longó pròfétà kya tíni dhì nì le kisulé dhì kòdhya. ² Tako ko, dhya adrélépi ti twá ta dhì adré tà ta móndí i dré ko. Be ró dhì, adré ína tà ta Gìká dré. Àngyá ko, dhya àlo nì tà akódhì dré adrélé tâle dhì ko, dré adrélé tà lùzu ró dhì kì ta Tírí Lólo nì rìnyí sè dhì sè. ³ Di, dhya adrélépi Gìká nì kúlì longó pròfétà àdhya tíni dhì adré ína tà ta móndí i dré, kìtswázó àyi kì tìmbà àyi kì tà ka'ìka'ì na, kìtswázó àyi kì kodzó, ìndì kìtswázó àyi kì togó kì tìndrì. ⁴ Dhya adrélépi ti twá ta dhì adré áyi tändì nì tìmbà áyi tà ka'ìka'ì na. Di, dhya adrélépi Gìká nì kúlì longó pròfétà àdhya tíni dhì adré ína móndyá tití Èkèlézyà le dhì kì tìmbà àyi kì tà ka'ìka'ì na.

⁵ Má adré lèá dhì, mì kàdré tití ti twátwa kì ta. Di, lavulé dhì, má adré lèá mì kàdré Gìká nì kúlì longó pròfétà kya tíni. Tako ko, dhya adrélépi tà longó pròfétà àdhya tíni dhì lavú dhya adrélépi ti twátwa kì ta dhì, akódhì nda kàdré ngbà 'í ti twátwa nda kì kúlì àndu ngì Èkèlézyà nì tìmbàzo dhì ko dhì.

⁶ Áma adrúpi i, kònò má kòtsa tá àmì véna adrélé ti twátwa kì ta dhì, tà nda nì tá kìtswá àmì kì ledé ngíni? Di, má kòtsa mána tà lùzu ró tadhálé dhì ñbe yà, tà nìnì tâle dhì ñbe yà, tà longolé pròfétà àdhya tíni dhì ñbe yà, kó ngalè tà tadhálé dhì ñbe yà dhì, tà nda nì àmì kì ledé báti. ⁷ Kàdré ndìndì ngá ledélé lärí ro ngóró fírlí tíni, ìndì kùdhí tíni dhì kì tà sè dhì, à kàdré ngá nda kì tswa wàyá ro dhì, à nì longó adrélé tswàle nda nì ni ngíni? ⁸ Kó ngalè, à kàdré gòká vo dóro ko dhì, àdhi nì áyi lotó lìle àdzú bhu dhì nì? ⁹ Tà nda kòdhì kókpà kònìnì àmì kì tà sè. Mì kàdré kúlì nìle ko dhì kì ta kòdhya dhì, à nì kúlì mì dré adrélé tâle nda kì àndu ni ngíni? Mì nì adré àmìkya kúlì nda kì ta àngyá. ¹⁰ Tà báti ró dhì, ti twátwa adrélé tâle bvò dri

dhì i bì. Dì, ti adrélépi àndu àko dhì yókódhó.¹¹ Dì má kònì kúlí adrélé tâle dhì kì àndu ko dhì, má nì adré móndí twá ro dhya adrélépi kúlí nda kì ta dhì dré, ìndì akódhì nda nì kpà adré móndí twá ro má dré.¹² Tà nda kókpà kònìnì àmì kì tà sè. Àmì kì togó dré adrélé àtsì ró tà tanì Tírì Lólo dré adrélé fèle dhì kì kisú dhì sè dhì, mì kàdré tà tanì adrészò Èkélézyà nì tìmbà dhì kì nda kòdhya.

¹³ Ásà dhì, lè dhya adrélépi ti twá ta dhì kàdré tà zi Gìká tí, kìtswázó kúlí í dré adrélé tâle nda kì àndu ngì dhì bvó.¹⁴ Tàko ko, má kàdré tà ta Gìká be ti twá dhì sè dhì, áma togó adré tà nda kì ta nì. Dì, áma tà kisùkisù adré ína tà 'o ko.¹⁵ Dì má nì 'òá ngíni? Má nì tà ta Gìká be áma togó sè, adrészò kpà tâá áma tà kisùkisù sè. Má nì longó ngo áma togó sè, adrészò kpà longóá áma tà kisùkisù sè.¹⁶ Tàko ko, mí kàdré Gìká nì rú bha kùle ngòbà 'í kúlí angábhá ámì togó lésè dhì i sè dhì, dhya adrélépi kúlí mí dré adrélé tâle àwoyà fèzo Gìká dré nda kì yi dhì nì kìtswá tâá «Kònìnì!» dhì ngíni? Àngyá ko, akódhì nda nì kúlí mí dré adrélé tâle nda kì àndu ko.¹⁷ Dì tágba mí dré adrészò àwoyà ta Gìká dré dhì, mí adré mína dhya nda nì tìmbà akódhì nì tà ka'ika'i na ko.

¹⁸ Má adré àwoyà ta Gìká dré, má dré adrélé ti twátwa kì ta àmì tití dhì kya kì lavú dhì sè.¹⁹ Dì, lìsámbò na dhì, má dré kúlí nzi móndí í dré nìle dhì kì tâle àyì kì tadházó dhì dóro lavúlé, má dré kúlí ngùlù-mudrí dhì kì tâle ti twá sè dhì rúsè.

²⁰ Áma adrúpi i, mì kàdré tà kisù ngóró ànzimvá kya tití ko. Mì kàdré tà 'o ànzimvá kya tití ngòbà 'í tà kònzi 'òma nì tà sè. Dì, tà kisùma nì tà sè dhì, mì kàdré tà 'o ngóró móndí li'wábhá dre dhì kya tití.²¹ Gìká nì Kúlí adré tâá dhì:
«Míri tà dhì: Má nì tà ta móndyá kòdhì i dré móndí adrébhá ti twátwa kì ta dhì i sè, ìndì móndí twá kì kúlí i sè.

Dì, tágba dré adrészò kònìnì dhì, í kìtswá àyìkya áma yi ko.»^u

²² Ásà dhì, Gìká bhà ti twátwa kì tâma, kìtswázó áyì rìnyí tadhá móndyá ka'ibhá dhì i dré ko, be ró dhì, móndyá ka'ibhá ko dhì i dré. Dì, bhà ína tà longoma pròfétà kya tití dhì, kìtswázó áyì rìnyí tadhá móndyá ka'ibhá dhì i dré, móndyá ka'ibhá ko dhì i dré ko.²³ Dì àmì móndyá Èkélézyà le nì i, mì kòkímó ru tití

^u14:21 À kònò Èsáyà 28:11-12.

adrélé ti twátwa kí ta gò, móndí ka'ilepi ko dhí 'í yà, kó ngalè móndí tà nda ní nílepi ko dhí 'í yà dhí dré fízo àmí kí yi dhí, a ní tåá dhí, ngá kízá àmí kí drí dre.

²⁴ Di, mì kàdré àmíkyá tití Gíká ní kúlí longó pròfétà kya tíni gò, móndí ka'ilepi ko dhí 'í yà, kó ngalè móndí tà nda ní nílepi ko dhí 'í yà dhí dré fízo àmí kí yi dhí, a ní áyi tàkonzì ni àmí kí kúlí i sè, adrészó ka'íá i tàkonzì líyí 'í káyà dhí. ²⁵ Di tà tití dré zùle áyi togó na dhí kí apfò ngádra 'á gò, dré dhèzo áyi mì bha kìní na, Gíká ní lindrì bhàzo, tàzoá dhí: «Gíká àmí kòfalé be báti!»

Tà 'òma mìbhalé tí lìsámbò na dhí

²⁶ Áma adrúpi i, à kàdré di 'òá ngíni? Mì kàdré ru kímó dhí, àmí kí àlo ní kítswá longó ngo, àzya ní ní kítswá tà tadhá, àzya ní ní kítswá tà lùzu ró dhí ní tadhá, àzya ní ní kítswá ti twá ta, àzya ní ní kítswá ti twá nda ní kúlí àndu ngí. Di mì kàdré tà tití nda kí 'o kítswázó móndyá Èkélézyà le dhí kí tímbarà àyi kí tà ka'íka'i na. ²⁷ À kàdré ti twátwa kí ta dhí, adré lèá dhí, ngbà 'í móndí rí yà, kó ngalè na yà dhí i kàdré ti twátwa nda kí ta dhí àyi. Di i kàdré ti nda kí ta bvóá bvóá. Adré kpà lèá dhí, dhya àzya kàdré kúlí i dré adrélé tâle nda kí àndu ngí. ²⁸ Di, dhya kítswálépi kúlí nda kí àndu ngí bwà dhí kàdré yó dhí, lè móndyá nda i kàdré àyíkyá kíri lìsámbò na. I kàdré ti twátwa nda kí ta àyi kí tändi i dré, ìndì Gíká dré.

²⁹ Kàdré móndyá adrébhá Gíká ní kúlí longó pròfétà kya tíni dhí kí tà sè dhí, lè àyi rí yà, kó ngalè na yà dhí i kàdré kúlí nda kí longó, móndyá àruka tití dhí i kàdréró tà i dré adrélé tâle nda kí tabhì lanzílé. ³⁰ Dhya àzya adrélépi lirílé dhí kòkisú tà lùzu ró tadhálé dhí dhí, lè dhya adrélépi tá tà ta drìdrì nda kòtayí kúlí tama. ³¹ Di àmí àlo àlo tití dhí i, mì ní kítswá Gíká ní kúlí longó pròfétà kya tíni, dhya àlo àzya ní bvó, kítswázó móndyá tití dhí kí tadhá, ìndì àyi kí kodzó dhí bvó. ³² Adré lèá dhí, móndyá adrébhá tà longó pròfétà kya tíni dhí i kàdré àyi kí togó bha àyi kí rinyí zàle. ³³ Tako ko, Gíká adré tà 'o wàyá ro ko. Be ró dhí, adré ína tà 'o tà kídríkídrí na.

Ngóró dré adrélé Èkélézyà tití i 'ásè dhí tíni dhí, ³⁴ lè tòkó i kàdré kíri lìsámbò na. I kòtà kúlí ko. Be ró dhí, i kàdré àyi kí bha àyi kí drí kobhá i zàle, ngóró

Mósè ni tátrítrí kúlí dré adrélé tálé dhí tíni.³⁵ Ì kàdré tà ì dré lèle níle dhí íbe dhí, ì kàdré tà nda kí lizí àyí kí àgo i tí bhàna. Tako ko, tòkó dré adrélé tà ta lísámbò na dhí kanyò ro akódhi dré.

³⁶ Àmì Kòrítòbhá ni i, mì adré vo tsì kisùá dhí, Gìká ni kúlí apfò àmì kí tändi i vélésè? Kó ngalè, Gìká ni kúlí nda tsa ngbà 'í àmì véna?³⁷ Móndí àruka àmì kòfalé dhí ì kàdré àyí kí no pròfétà i ró yà, kó ngalè móndí Tírí Lólo ni rinyí íbe dhí i ró yà dhí, lè àyí nda i kòka'í dhí, tà má dré adrélé tísile àmì dré kòdhí i, tòlí Mírì àdhya 'i.³⁸ Dì, i kòka'í kònìnì ko dhí, à kítswá kpà àyí kí tändi kí ka'í ko.

³⁹ Dì áma adrúpi i, àmì kí togó kàdré àtsì ró, adrészó Gìká ni kúlí longó pròfétà kya tíni. Mì kòlogá kpà ti twátwa kí tama móndí i dré ko.⁴⁰ Dì, adré lèá dhí, mì kàdré àmìkya tà tití dhí kí 'o mìbhalé tí, ngóró dré kítswálé Gìká mìlésè dhí tíni.

15

Krísto ni ngàma dràdrà 'ásè dhí

¹ Áma adrúpi i, má lè Rúbí Taní má dré longólé àmì dré dhí ni tà 'ole agálé àmì léna. Mì ka'í Rúbí Taní nda gò, mì dré adrészó àmì kí totó tätä driá.² Rúbí Taní nda sè dhí, Gìká adré àmì kí tídri, mì kàdré tròle gígí ro tà má dré longólé àmì dré nda rú dhí. Dì, mì kàdré 'òá kònìnì ko dhí, mì ka'í àmìkya àngyá.

³ Má tadhá àmì dré tà kàdríkàdrí má dré kisúlé kònì i kòdhya: Krísto drà àma kí tákonzì kí tà sè, ngóró tísile Gìká ni Kúlí na dhí tíni.⁴ Dì akódhi ni rúbhá bhàzo mógo na gò, kítú ni na sè dhí, dré ngàzo dràdrà 'ásè, ngóró tísile Gìká ni Kúlí na dhí tíni.⁵ Dì dré agázó Pétéró kandrá gò, dré agázó àpóstolò mudrí-drì-rì dhí i kandrá.⁶ Àmvolásà dhí, dré agázó lókyá àlo sè móndí ka'íbhá kámá-nzi lavú dhí i kandrá. Àyí nda i kòfalé dhí, móndí bí dhí i dhu rè lídrí íbe. Dì, àyí kí àruka i todrà dre.⁷ Dì akódhi dré agázó Yàkóbhò kandrá gò, dré gòzo agálé àpóstolò tití dhí i kandrá.⁸ Àyí tití nda i àmvolésè dhí, dré kpà agázó áma tändi kandrá, tágba má dré tá adrészó ngóró mvámvá tîle lókyá dóro sè ko dhí tíni dhí.

⁹ Tako ko, ma móndí tako lavúlé àpóstolò tití dhí i kòfalé dhí 'i. Má kítswá ndìndì adrélé zìle àpóstolò ro dhí ko, má dré tá móndyá Gìká ni Èkélézyà le dhí

kì mì pfole dhì sè. ¹⁰ Dì, Gìká nì togó taní bhàle má rú dhì sè dhì, ma ngóró má dré adrélé ándrò kònìdhì tñi. Akódhì bhà áyì togó taní nda má rú àngyá ko. Tàko ko, má 'o mána àzí àpóstolò àruka tití dhì kya kì lavú. Tà báti ró dhì, má 'o àzí nda ma ko. Be ró dhì, Gìká nì togó taní adrélépi tà 'o má léna dhì 'o ína àzí nda nì.

¹¹ Ásà dhì, kàdré ma 'i yà, kó ngalè àyì nda 'i yà dhì, tà nda kòdhì i tà mà dré adrélé longólé ìndì mì dré ka'ile dhì 'i.

Móndyá dràbhá dre dhì kì ngàma dràdrà 'ásè dhì

¹² Dì, mà kàdré kó longóá dhì Krísto nga dràdrà 'ásè 'í dhì, móndí àruka àmì kòfalé dhì i adré dì àyìkya tàá dhì, móndyá dràbhá dre dhì i kítswá ngàle dràdrà 'ásè ko dhì ngíningíni ró? ¹³ Kònò ngangà dràdrà 'ásè dhì kàdré tá yó dhì, Krísto nga tá kpà dràdrà 'ásè ko. ¹⁴ Dì Krísto kònga tá dràdrà 'ásè ko dhì, tà mà dré adrélé longólé dhì nì tá adré tà tåko 'i, ìndì àmì kì tà ka'ika'i nì tá adré tà tåko 'i. ¹⁵ Kòdhì fbe dhì, mà nì tá adré Gìká nì tà longóbhá kïnzò sè dhì 'i. Tàko ko, mà longó àmakya Gìká nì tà tåzoá dhì, akódhì tingá Krísto dràdrà lésè dre dhì 'i. Dì, móndyá dràbhá dre dhì i kòkítswá tá ngàle dràdrà 'ásè ko dhì, Gìká tingá tá kpà Krísto dràdrà lésè ko. ¹⁶ Tàko ko, móndí i kòkítswá tá ngàle dràdrà 'ásè ko dhì, Krísto nga tá kpà dràdrà 'ásè ko. ¹⁷ Dì Krísto kònga tá dràdrà 'ásè ko dhì, àmì kì tà ka'ika'i nì tá adré àngyá, ìndì mì nì tá adré dhu rè àmì kì tàkonzi na. ¹⁸ Kòdhì fbe dhì, móndyá Krísto nì ka'ibhá gò i dré todràzo dhì kì tà akí tá dre. ¹⁹ Kònò mà kàdré tá ngbà 'í mì bha Krísto véna lídrì kònìdhì nì tà sè dhì, mà nì tá adré kizàbhá 'i móndyá àruka tití dhì kì lavú.

²⁰ Dì, tà báti ró dhì, Krísto nga dràdrà 'ásè, ngóró dhya ngàlepi drìdrì móndyá dràbhá àruka tití dhì i kandrána dhì ró. ²¹ Tàko ko, ngóró dràdrà dré atsálé móndí i kòfalé móndí àlo dhì sè dhì tñi dhì, ngangà dràdrà 'ásè dhì atsá kókpà móndí àlo dhì sè. ²² Ngóró móndyá tití angábhá Àdámà lésè dhì i dré adrélé dràle dhì tñi dhì, móndyá tití ru amúbhá Krísto be dhì kì adrí. ²³ Dì, móndí àlo àlo tití dhì kì adrí àyì kì tändì kì lókyá sè. Krísto adrí ína drìdrì móndyá àruka tití dhì i kandrá nì. Dì lókyá dré dra agòzo dhì tú dhì, móndyá akódhì àdhya kì adrí. ²⁴ Àmvolásà dhì, lókyá kùdù nì atsá. Lókyá nda sè dhì, Krísto nì tirí kònzi tití ópí kàdrì ro ìndì

rìnyi ró dhi kí tà 'o akílé, rìnyí tití adrészó òpì nya dhi íbe gò, Òpì logózó Gìká Atá drígá.²⁵ Tàko ko, lè Krísto kàdré òpì nya tsàle lókyá Gìká dré dra akódhi ni kàribhá tití dhi kí bhàzo adrélé akódhi ni pá zàle dhi 'á.^v²⁶ Kàribhá ni kùdù dré dra tà ni ni 'òzo akílé dhi, dràdrà 'í.²⁷ Àngyá ko, Gìká ni Kúlí adré tàá dhi: «Gìká bhà tà tití dhi i akódhi ni pá zàle.»^w Dí tà tisile kòdhí kàdré tàá «tà tití dhi i» kònìní dhi, adré Gìká ni tändí ni bha lána ko. Tàko ko, Gìká nda dhya adrélépi tà tití nda kí bha Krísto ni pá zàle dhi 'í.²⁸ Dí akódhi kòní dra 'òá kònìní dhi, Krísto, Gìká ni Mváagó nda ni áyi tändí ni bha Gìká tà tití dhi kí bhàlepi áyi pá zàle nda zàle, Gìká kàdréró tà tití dhi i drile.

²⁹ Dí, ngangà dràdrà 'ásè dhi kàdré ína yó dhi, móndyá adrébhá bátísimò do móndyá dràbhá kí rú sè dhi i adré 'òá kònìní àdho tà sè? Móndyá dràbhá dre dhi i kòkitswá ngàle dràdrà 'ásè ko dhi, à adré bátísimò do àyi kí rú sè àdho 'òzo?

³⁰ Àma ró dhi, mà adré kpà àma kí lídrí fe adrélé dràdrà mìle lókyá tití i sè àdho tà sè?³¹ Tàko ko, ma mána dràdrà mìle kítú àlo àlo tití dhi i sè. Tà nda tà bàti 'í, ngóró má dré adrélé áma drì bha kuru àmí kí tà sè Yésu Krísto àma kí Míri na dhi tíni.³² Kònò má kòpfu tá ru kà'wá àtrá íbe Èfésò na ngbà 'í móndí kí tà sè dhi, má ni tá àdho tà dóro kisú ásà kòdhya? Móndyá dràbhá dre dhi i kòkitswá ngàle dràdrà 'ásè ko dhi,

«Mà kàdré ngá nya, adrészó ngá mvu!

Tàko ko, kídrú, mà ni dra dràdrà.»^x

³³ Mí kòtayí àmí adrélé lítílé ko: «Ru sùma móndí kònzi íbe dhi adré dhyá kí tà dóro kí kizá.»³⁴ Mí kògò dí adrélé tà kisù dóro. Mí kòtayí kpà tàkonzi 'òma. Tàko ko, móndí àruka àmí kòfalé dhi i ni àyikya Gìká ko. Má adré tà kòdhí ni ta kanyò fèzo àmí dré.

Rúbhá móndyá dra ngabhá dràdrà 'ásè dhi kya

³⁵ Dí, à ni kitswá lizíá dhi: «Móndyá dràbhá dre dhi kí nga dràdrà 'ásè ngíni? i ni

^v15:25 À kònò Longó i 110:1.

^w15:27 À kònò Longó i 8:7.

^x15:32 À kònò Èsáyà 22:13.

nga rúbhá ngíni dhì sè?»³⁶ Tà lizílé nda tà azaaza 'í! Lò'wa mí dré adrélé kidhílé dhì kòdrà ko dhì, kítswá ína apfòle lídrì ro ko.³⁷ Mí dré adrérà'a lò'wa kidhí dhì 'á dhì, mí adré ngá dra apfòlepi dhì ní kidhí kòdhya ko. Be ró dhì, mí adré ngbà 'í lò'wa kidhí kòdhya, kàdré ngánò lò'wa 'í yà, kó ngalè ngá àzya ní lò'wa 'í yà dhì.³⁸ Dì Gìká adré rúbhá tídhí dhì ní fe lò'wa nda dré, ngóró í dré adrélé lèle 'òle dhì tñi. Lò'wa àlo àlo títí dhì i dré dhì, adré rúbhá fe adrélé àyì kí tändì kya ró.

³⁹ Ngá títí dhì kí ză kandra àlo ko. Mónđí kí ză ní kárá twá, kà'wá kí ză ní kárá twá, àrí kya ní kárá twá, ìndì kosyá kya ní kárá twá.⁴⁰ Kòdhí fbe dhì, rúbhá bhù àdhya i be, ìndì rúbhá bvò àdhya i be. Dì rúbhá bhù àdhya kí lagulagu twá rúbhá bvò àdhya kya rúsè.⁴¹ Kítú ní lagulagu twá, mbă ní lagulagu twá, ìndì bhìbhínyà kí lagulagu twá. Ndìndì bhìbhínyà àlo àlo títí dhì kí lagulagu twá àyì kí àzya kya rúsè.

⁴² Tà nda ní adré kókpà kònìní móndýá dra ngabhá dràdrà 'ásè dhì kí tà sè. Rúbhá adrélé sile kìní na ngá adrélépi ñwàle ñwañwà dhì ró dhì, ní nga rúbhá kítswálépi ñwàle bwà ko dhì ró.⁴³ Rúbhá adrélé sile lídrì àko dhì, ní nga rúbhá mìlanzìlanzì ro dhì ró. Rúbhá adrélé sile rúbhá yàyà ro dhì, ní nga rúbhá rìnyi ró dhì ró.⁴⁴ Rúbhá adrélé sile rúbhá bvò àdhya ró dhì, ní nga rúbhá adrélépi Tírí Lólo ní lídrì fbe dhì ró.

Ngóró rúbhá bvò àdhya dré adrélé be dhì tñi dhì, rúbhá adrélépi Tírí ní lídrì fbe dhì kókpà be.⁴⁵ Ásà dhì, Gìká ní Kúlí adré tåá dhì: «Mónđí drìdrì, Àdámà atsá móndí lídrì fbe dhì ró.»^y Dì, Àdámà kùdù ro dhì atsá ína Tírí adrélépi lídrì fe dhì ró.⁴⁶ Dì, rúbhá Tírí àdhya atsá drìdrì ní ko. Be ró dhì, rúbhá bvò àdhya atsá ína 'íká, gò rúbhá Tírí àdhya dré atsázó ndò.⁴⁷ Mónđí drìdrì nda apfò tìpfulíndrì bvò àdhya lésè. Dì, móndí kùdù ro nda apfò ína bhù lésè.⁴⁸ Mónđýá bvò àdhya i ngóró móndí apfòlepi bvò lésè nda tñi. Dì, móndýá bhù àdhya i àyikya ngóró móndí apfòlepi bhù lésè nda tñi.⁴⁹ Ngóró mà dré adrélé lású fbe móndí apfòlepi bvò lésè nda àdhya tñi dhì tñi dhì, mà ní adré kókpà lású fbe móndí apfòlepi bhù lésè nda àdhya tñi.

---

^y15:45 À kònò Kìdhoma 2:7.

⁵⁰ Áma adrúpi i, tà má dré adrélé tâle dhi i, kònì i: Dhyá kí rúbhá i kàrif ní be dhi i kítswá fîle Gìká ní Òpì na bwà ko. Ngá adrélépi ñwàle ñwañwà dhi kítswá fîle ngá kítswábhá ñwàle bwà ko dhi i kòfalé bwà ko. ⁵¹ Mì yi rè ká! Má adré tà lùzu ró dhi ní ta àmì dré kòdhya: Àma tití dhi i kòfalé dhi, móndí àruka i kítswá drâle ko. Di, àma tití dhi kí rúbhá kí ru ladzá ⁵² lókyá mvá tsà mì atswàma àdhya tíni dhi sè, gòká kùdù dré ngorà'a. Tako ko, à ní gòká vo gó, móndyá dràbhá dre dhi i dré ngàzo dràdrà 'ásè rúbhá kítswábhá ñwàle bwà ko dhi fbe. Di àma kí rúbhá kí ru ladzá. ⁵³ Tako ko, lè rúbhá adrélépi ñwàle ñwañwà kònìdhi kòladzá ru atsálé rúbhá kítswálépi ñwàle bwà ko dhi ró. Lè rúbhá adrélépi drâle dràdrà kònìdhi kòladzá ru atsálé rúbhá kítswálépi drâle bwà ko dhi ró. ⁵⁴ Di rúbhá adrélépi ñwàle ñwañwà nda kònì ru ladzá atsálé rúbhá kítswálépi ñwàle bwà ko dhi ró dhi, ìndì rúbhá adrélépi drâle dràdrà nda kònì ru ladzá atsálé rúbhá kítswálépi drâle bwà ko dhi ró dhi, tà tisile Gìká ní Kúlí na kònìdhi ní ru 'o:

«À lavú dràdrà ní rinyí, tà ní ní 'òzo akílé dhi dre!»^z

⁵⁵ Dràdrà, ámì rinyí móndí kí lavúzó dhi ángwà?

Dràdrà, ámì rinyí móndí kí tupfúzó todrâle dhi ángwà?»^a

⁵⁶ Dràdrà ní rinyí adrészó móndí kí tupfú todrâle nda, tàkonzì 'i. Di tàkonzì nda ní rinyí angá tátrítrí kúlí lésè. ⁵⁷ Di, mà kàdré àmakya àwoyà fe Gìká dré, dré adrélé àma kí 'o tàkonzì lavú dràdrà be àma kí Mírì Yésu Krísto ní rinyí sè dhi sè!

⁵⁸ Ásà dhi, áma adrúpi má dré lèle tò ní i, mì kàdré àmì kí totó tätä. Mì kòtayí àmì tà dré kízílé àlomvá ko. Mì kàdré ngbú àmì kí fe adrélé Mírì ní àzí 'o adrészó lìle ába drìdrì. Tako ko, mì ní tâle dhi, àzí mì dré adrélé 'ole Mírì na dhi kítswá drâle àngyá ko dhi be.

16

Làfa lokólé móndyá ka'ibhá Yèrúsalémà na dhi i dré dhi

^z15:54 À kònò Èsáyà 25:8.

^a15:55 À kònò Òséyà 13:14.

¹ Kàdré làfa mì dré adrélé lokólé móndyá Gìká àdhya Yèrúsalémà na dhi i dré dhi ni tà sè dhi, mì kàdré 'òá ngóró má dré tâle Èkélézyà Gàlâtíyà na dhi i dré dhi tíni. ^b ² Kìtú ni àlo pósò àlo àlo tití dhi kya sè dhi, àmì àlo àlo tití dhi i mì kàdré làfa mì dré kisúlé dhi ni àruka bha gàrà dri. Mì kàdré 'òá kònìnì kîtswálé má kònì dra tsa dhi, mì kòlokóró làfa lókyá nda sè ko. ³ Dì má kòtsa dre dhi, má ni wárágà kì fe móndyá mì dré dra kîpèle dhi i dré gó, àyi kì mùzo ngá mì dré adrélé fèle nda kì adzí Yèrúsalémà na. ⁴ Kòkîtswá má dré kpà lìzo dhi, mà ni li túmání àyi ìbe.

Atsí Pólò dré lèle tòle dhi

⁵ Má kònì dra lavú bvò Màkèdònýà àdhya 'ásè dhi, má ni tsa àmì véna. Tàko ko, má ni lavú Màkèdònýà 'ásè. ⁶ Àruka ni, má ni adré àmì véna lókyá be vwàvwà ro tsà. Àruka ni, má ni ndìndì lókyá kidhì àdhya ni letè lavúlé àmì véna, mì kògòró áma ledé má dré lìzo àrà má dré dra lìzo lána dhi na. ⁷ Tàko ko, má lè àmì kì nôle ngbà 'í lókyá tsà sè má dré adrérà'a lavúlé dhi 'á ko. Be ró dhi, Mírì kòlè dhi, má adré lèá gile àmì ta. ⁸ Nyànomvá dhi, má ni adré kònwa Èfésò 'a tsàle gwányá Pàtèkótè àdhya na. ⁹ Tàko ko, Gìká nzì láti má dré adrészò àzí kàdrì dhi ni 'o kònwa, gba móndí bì dhi i kàdré liglé má rú yà dhi.

¹⁰ Tìmòtéyò kòtsa àmì véna dhi, mì kò'o akódhi dóro, kàdréró àmì kòfalé tirì àko. Tàko ko, akódhi adré Mírì ni àzí 'o mána tíni. ¹¹ Adré dì lèá dhi, dhya àlo kàyízè akódhi ko. Akódhi dré adrérà'a 'ole agòle dhi 'á dhi, mì kòledé akódhi, kàgòró má vélé togó be kìdríkìdrí. Àngyá ko, má adré akódhi ni letè adrúpi àruka ìbe.

¹² Kàdré àma kì adrúpi Àpólò ni tà sè dhi, má kodzó tá akódhi togó wäyi sè, kòlìrò àmì véna àma kì adrúpi àruka ìbe. Dì, akódhi lè tá ína lìle nyànomvá ko. Dì a ni dra lókyá dóro ndò.

¹³ Lè mì kàdré támìga dri, adrélé àmì kì totó tätä àmì kì tà ka'ika'ì na. Mì kàdré togó tsì, adrészò kpà rìnyi ró. ¹⁴ Mì kàdré kpà tà tití dhi kì 'o lèle sè.

¹⁵ Mì ni tàle dhi, Sètèfánà i móndyá akódhi ni dzó lé dhi ìbe dhi i tá móndí Yésu

^b16:1 À kònò Rómàbhá i 15:25-26.

ní ka'ibhá drìdrì bvò Àkáyà àdhya na dhì 'í dhì be. Dì ì fè àyi adrélé tà 'o móndyá lólo Gìká àdhya í dré. Áma adrúpi í, má adré àmì kí kodzó,¹⁶ mì kàdréró àmì kí bha móndyá adrébhá tà 'o àyi nda kya tíni dhì í zàle, ìndì móndyá tití adrébhá àzí 'o landèzo túmání àyi íbe dhì í zàle.¹⁷ Má adré lenzélé Sètèfánà kí atsama Fòrùtùnátò íbe Àkàyíkò be dhì ní tà sè. Àyi nda ì 'o má dré tà tití mì dré kítswálé 'ole bwà ko dhì í dre.¹⁸ Ì tindrì áma togó ngóró ì dré kpà 'ole àmì dré dhì tití. Mì kàdré dì móndí lású be kònìní dhì kí tà bha kuru.

Mòdo kùdù

¹⁹ Èkèlézyà bvò Àsíyà àdhya lé dhì ì fè mòdo àmì dré. Àkílà í Pìràsíkà be dhì ì fè kpà mòdo àmì dré togó wáyi sè Mírì Yésu na, túmání móndyá Èkèlézyà àdhya adrébhá ru kímó àyi kí dzó lé dhì íbe.²⁰ Áma kí adrúpi tití kònwa dhì ì fè kpà mòdo àmì dré. Àmì ró dhì, mì kòfè mòdo adrézó ru kamú àmì kòfalésè lèle sè.

²¹ Ma, Pólò, má adré kúlí kònì kí tisì áma tändì ní drígá sè, mòdo fèzo àmì dré.²² Dhya àlo kàdré Mírì Yésu ní le ko dhì, tátrítrí kàdré akódhì dri! Mírì, mí kàlì wà!²³ Mírì Yésu ní togó tanì kàdré àmì íbe!²⁴ Má adré àmì kí le tití Yésu Krísto na.